

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ - ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΛΑΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ**

**ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ
ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΠΟΥΖΟΥΚΗΣ**

**ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΚΡΙΣΤΗΣ ΧΑΣΑΠΗΣ**

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΜΑΪΟΣ, 2015

Αυτή η σελίδα αφέθηκε σκόπιμα κενή

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΛΑΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ**

**ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ
ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΠΟΥΖΟΥΚΗΣ**

**ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΚΡΙΣΤΗΣ ΧΑΣΑΠΗΣ**

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΜΑΪΟΣ, 2015

Περιεχόμενα

Περίληψη στην Ελληνική	6
Περίληψη στην Αγγλική	7
Κεφάλαιο 1 – Εισαγωγή	8
Κεφάλαιο 2 - Κυπριακό Τραπεζικό Σύστημα	
2.1. Τραπεζικό σύστημα.....	10
2.2. Δημιουργία πλασματικού χρήματος	11
2.3. Η παγκόσμια οικονομική κρίση	12
2.4. Σχέδια προστασίας καταθέσεων	13
2.5 Η Κοινοτική Οδηγία DGS	14
Κεφάλαιο 3 - Η Επιτροπή της Βασιλείας	
3.1. Εισαγωγή	15
3.2. Σύμφωνο της Βασιλείας I	16
3.3. Σύμφωνο της Βασιλείας II	17
3.3.1. Πρώτος Πυλώνας	18
3.3.1.1. Πιστωτικός Κίνδυνος	18
3.3.1.1.1. Η τυποποιημένη μέθοδος	19
3.3.1.1.2. Η μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων	19
3.3.1.2. Λειτουργικός κίνδυνος	19
3.3.2. Δεύτερος Πυλώνας	20
3.3.3. Τρίτος Πυλώνας	20
3.4. Σύμφωνο της Βασιλείας III	21
3.4.1. Διατάξεις για τα ελάχιστα ίδια κεφάλαια των τραπεζών	21
3.4.1.1. Ποσοτικά όρια	22
3.4.2. Κεφαλαιακή επάρκεια έναντι στον πιστωτικό κίνδυνο	23
3.4.2.1 Συντελεστής Μόχλευσης	23
3.4.2.2. Συντελεστές Ρευστότητας	23
3.4.2.3. Κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης	24
3.4.2.4. Αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα	24
Κεφάλαιο 4 - Κυπριακό Τραπεζικό σύστημα	
4.1. Εισαγωγή	26
4.2. Διάρθρωση επιτοκίων	26
4.3. Επέκταση καταθέσεων	28
4.4. Διάρθρωση δανείων τραπεζικού συστήματος	29

4.5. Το Κυπριακό Σχέδιο Προστασίας Καταθέσεων	31
4.6. Σχέδιο Προστασίας Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων	32

Κεφάλαιο 5 - Αιτίες Κατάρρευσης

5.1. Εισαγωγή	33
5.2. Μέγεθος τραπεζικού συστήματος	33
5.3. Διάρθρωση τραπεζικού συστήματος	34
5.4.1. Μεγάλη Έκθεση Κυπριακών Τραπεζών στην Ελλάδα	35
5.4.2. Επενδύσεις Τράπεζας Κύπρου σε ΟΕΔ	37
5.5. Η έκδοση αξιογράφων κεφαλαίου	38
5.6. Αποκλεισμός από αγορές	39
5.7. Έκρηξη στο Μαρί	39

Κεφάλαιο 6 - Οι αποφάσεις του Eurogroup

6.1. Εισαγωγή	41
6.2. 1η Απόφαση Eurogroup	41
6.3. 2η Απόφαση Eurogroup	42
6.4. Αντιδράσεις παγκόσμιων αγορών	43
6.5. Περιοριστικά Μέτρα	44
6.6. Η πώληση των υποκαταστημάτων στην Ελλάδα	45
6.7. Έξοδος η παραμονή στο ευρώ	45

Κεφάλαιο 7 - Η κατάρρευση της Λαϊκής Τράπεζας

7.1. Εισαγωγή	47
7.2. Ιστορική Αναδρομή	47
7.3. Διασυνοριακή συγχώνευση	48
7.4. Προβλήματα ρευστότητας	49
7.5. Διατραπεζικός Δανεισμός	50
7.6. Η πορεία του ELA	51
7.7. Οι αμαρτίες της MIG	53

Κεφάλαιο 7 – Συμπεράσματα	55
--	-----------

Βιβλιογραφία	57
---------------------------	-----------

Περίληψη

Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 και στην ευρωζώνη το 2008 σήμαινε και την έναρξη μιας νέας πορείας για το τραπεζικό σύστημα, αλλά και την Κυπριακή οικονομία γενικότερα. Αυτά τα σημαντικά επιτεύγματα δημιούργησαν μεγάλες ευκαιρίες για την χώρα κρύβοντας όμως και ορισμένες παγίδες. Η ένταξη στην ευρωζώνη σήμαινε ότι τα παραδοσιακά εργαλεία άσκησης νομισματικής πολιτικής από το κράτος χάνονταν. Η ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ενιαίο νόμισμα και η στρατηγική επιλογή να έχει η Κύπρος χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές και υψηλά καταθετικά επιτόκια, με σκοπό την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, κατέστησαν την Κύπρο διεθνές χρηματοοικονομικό κέντρο. Ως αποτέλεσμα ήταν η υπερβολική διόγκωση του τραπεζικού τομέα, ο οποίος φορτώθηκε με υπέρογκα ποσά που δεν μπορούσε να διαχειριστεί.

Μετά από μια συγκυρία αρνητικών εξελίξεων, η Κύπρος έχει βρεθεί αντιμέτωπη με μια πρωτοφανή κρίση που κατέστησε αναγκαία τη λήψη δραστικών μέτρων για την επίλυσή της. Έτσι η Κύπρος οδηγήθηκε τον Μάρτιο του 2013 στην υπογραφή δανειακής σύμβασης για την κάλυψη των αναγκών της, μέσω μιας πρωτοφανής απόφασης για τα παγκόσμια δεδομένα προκαλώντας παγκόσμια κατακραυγή και ζημιά στο τραπεζικό σύστημα.

Περίληψη στην Αγγλική

The accession of Cyprus to the European Union in 2004 and the euro area in 2008 meant the beginning of a new course for the banking system and the Cyprus economy in general. These important achievements have created great opportunities for the country but hiding some traps. Joining the euro area meant that monetary policy tools lost. The security of the European Union, the single currency and the strategic choice to Cyprus has low tax rates and high deposit rates in order to attract foreign investment, they have made Cyprus an international financial center. As a result, excessive expansion of the banking sector, which was loaded with huge amounts could not manage.

After a time of negative developments, Cyprus has faced an unprecedented crisis necessitated drastic measures to resolve it. So Cyprus led the March 2013 signing loan contract to cover its needs, through an unprecedented decision on global data causing a global outcry and damage to the banking system.

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Αν και πολλοί αποδίδουν τα προβλήματα της κυπριακής οικονομίας στην διεθνή χρηματοοικονομική κρίση, η προσεκτική μελέτη των στοιχείων, όπως θα δούμε παρακάτω αποκαλύπτει ότι η τελευταία δεκαετία υπήρξε καθοριστική για την εξέλιξη της. Η κυπριακή οικονομία αναπτύχθηκε βάσει ενός επιχειρηματικού μοντέλου στο οποίο υπέρμετρη βαρύτητα είχε ο χρηματοπιστωτικός τομέας, με τις εγχώριες τράπεζες να κατέχουν δεσπόζουσα θέση.

Η χώρα, στην προσπάθεια της να καταστεί κορυφαίος πάροχος διεθνών τραπεζικών υπηρεσιών, κατάφερε να προσελκύσει σημαντικές εισροές ξένων καταθέσεων στο τραπεζικό σύστημα μέσω κυρίως υψηλών επιτοκίων καταθέσεων, τα οποία ήταν κατά μέσο όρο σαφώς ψηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα επιτόκια στην υπόλοιπη ζώνη του ευρώ. Έτσι, την τριετία 2007 – 2010 εν μέσω της διεθνούς οικονομικής κρίσης, οι κυπριακές τράπεζες χορήγησαν δάνεια άνω των 17 δις στην Κυπριακή αγορά, τα οποία ήταν τριπλάσια από τις καταθέσεις τους. Ως αποτέλεσμα ήταν τα πιστωτικά χαρτοφυλάκια των Κυπριακών τραπεζών να μεγεθυνθούν ταχύτατα. Το ενεργητικό των Κυπριακών τραπεζών να είχε ανέλθει στο 700% του ΑΕΠ, με το μεγαλύτερο μέρος του να ήταν συγκεντρωμένο σε δύο συστημικές τράπεζες την Κύπρου και την Λαϊκή. Σύμφωνα με τον κ. Σταύρο Ζένιο, οι κυπριακές τράπεζες ήταν «Too big to fail και too Big save», δηλαδή είχαν μεγαλώσει πολύ για να αφεθούν να καταρρεύσουν σε περίπτωση προβλημάτων αλλά ήταν πολύ μεγάλες για να διασωθούν από το κράτος.

Για να κατανοήσουμε όμως καλύτερα τις αιτίες που οδήγησαν στην κατάρρευση της κυπριακής οικονομίας και κατ' επέκταση των τραπεζών, αφού αποτελούν αλληλεξάρτηση, θα διαχωρίσουμε τις φάσεις της κυπριακής οικονομίας σε τρεις περιόδους.

Η πρώτη περίοδος ήταν μέχρι το 2008 οπότε είχαν αρχίσει να ξεσπά η διεθνής οικονομική κρίση και άρχισαν να διαφαίνονται τα πρώτα προβλήματα. Κατά την περίοδο αυτή είχαμε υπερβολική εισροή και εκροή χρήματος από και προς τις τράπεζες με ταυτόχρονη αύξηση των καταθέσεων και των δανείων. Η οικονομία είχε αρχίσει να χάνει την ανταγωνιστικότητα της και εμφάνιζε σημαντικές ανισορροπίες οι οποίες καλύπτονταν από ένα υπερμεγέθη τραπεζικό τομέα.

Η δεύτερη περίοδος ήταν από το 2008 – 2011 όπου οι τράπεζες και το κράτος παρουσίασαν προβλήματα. Οι τράπεζες λόγω της ζημιάς που υπέστησαν από την ανομοίωση της αξίας των ομολόγων του ελληνικού δημοσίου και το κράτος από την επιδείνωση των δημοσίων οικονομικών λόγω των επιπτώσεων της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στην οικονομία.

Η τρίτη και πιο καθοριστική περίοδος ήταν η περίοδος από το 2011 μέχρι τον Μάρτιο του 2013 όπου η ατολμία, η ολιγωρία καθώς και οι πολιτικές αποφάσεις οδήγησαν την Κύπρο στο μνημόνιο. Η κυπριακή οικονομία αντιμετώπιζε πρόβλημα ύψους 17δισ, το οποίο αντιστοιχούσε σε 100% του ΑΕΠ. Το αποκορύφωμα των πιο πάνω γράφτηκε τον Μάρτιο του 2013 όπου η χώρα πέρασε σε μνημόνιο και τέθηκε επισήμως υπό την αυστηρή επιτήρηση των δανειστών.

Στην εργασία που ακολουθεί γίνεται μια σύντομη παρουσίαση των κύριων αιτιών που συνέβαλαν στην κατάρρευση του κυπριακού τραπεζικού συστήματος και στους λόγους που οδήγησαν την Λαϊκή Τράπεζα σε κλείσιμο.

Στο 2ο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται μια εισαγωγή στο ρόλο και τη λειτουργία των τραπεζών, παρουσιάζοντας κάποια γενικά στοιχεία, τα οποία θα μας βοηθήσουν στην μετέπειτα κατανόηση των θεμάτων που θα ακολουθήσουν.

Στο κεφάλαιο 3 παρουσιάζονται οι βασικοί άξονες και πυλώνες των τριών συμφώνων της Βασιλείας I, II,III για την τραπεζική εποπτεία οι οποίοι εφαρμόζονται από τις τράπεζες.

Στο κεφάλαιο 4 γίνεται μια ανάλυση του τραπεζικού συστήματος πριν από τον Μάρτιο του 2013. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται η πορεία και η διάρθρωση των επιτοκίων, των καταθέσεων και των δανείων.

Στο κεφάλαιο 5 παρουσιάζονται οι κύριες αιτίες που οδήγησαν στην κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται το μεγάλο μέγεθος και η υπερβολική επένδυση των τραπεζών σε ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου.

Στο κεφάλαιο 6 παρουσιάζονται σε συντομία τα γεγονότα του Μαρτίου του 2013 σχετικά με τις αποφάσεις του Eurogroup, οι διεθνείς αντιδράσεις, τα περιοριστικά μέτρα καθώς και το δίλημμα για παραμονή ή όχι στο ευρώ.

Στο κεφάλαιο 7 παρουσιάζεται μια ιστορική αναδρομή στην πορεία της Λαϊκής Τράπεζας, η πορεία του δανεισμού της καθώς και οι σημαντικότεροι λόγοι που οδήγησαν στην κατάρρευση της τράπεζας.

Κεφάλαιο 2

Γενικά στοιχεία

2.1. Τραπεζικό σύστημα

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί την καρδιά του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Σε αυτό εντάσσονται οργανισμοί που κατέχουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα σε αποταμιευτές και πιστούχους, εξασφαλίζοντας τον μετασχηματισμό της ρευστότητας. Το τραπεζικό σύστημα συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας με την τόνωση της εγχώριας ζήτησης, την χρηματοδότηση δυναμικών κλάδων της οικονομίας και καινοτόμων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Η αποτελεσματικότητα της συμβολής του εξαρτάται από την ύπαρξη αξιόπιστου θεσμικού πλαισίου το οποίο ρυθμίζει την λειτουργία της κοινωνίας σε οικονομικό επίπεδο και στηρίζει τις αναπτυξιακές διαδικασίες.

Το σύστημα αυτό αποτελείται από δύο είδη τραπεζών, την Κεντρική Τράπεζα και τις Εμπορικές Τράπεζες.

➤ **Η Κεντρική τράπεζα**, αποτελεί τον συντονιστή των εγχώριων τραπεζών όσον αφορά την γενική πολιτική τους και έχει την δυνατότητα να ελέγχει τις εμπορικές τράπεζες. Χρεώνεται συχνά με τον έλεγχο του διαθέσιμου χρήματος, συμπεριλαμβανομένης της έκδοσης νομίσματος και είναι υπεύθυνη για τη νομισματική πολιτική και μπορεί να είναι ο δανειστής της τελευταίας λύσης σε περίπτωση κρίσης.

Αναλυτικότερα η Κεντρική Τράπεζα:

- *Οριοθετεί τα επιτόκια των τραπεζών μέσω του καθορισμού του επιτοκίου δανεισμού της, θέτοντας έτσι κατευθυντήριες γραμμές για τις υπόλοιπες τράπεζες.*
- *Ελέγχει και μεταβάλλει την προσφορά εγχώριου χρήματος, με την έκδοση και την ρευστοποίηση ομολόγων ή με την εκτύπωση χρήματος σε επιθυμητά επίπεδα, σε αντιστοιχία με την εξέλιξη μακροοικονομικών μεγεθών της οικονομίας. Αυτό σημαίνει ότι η κεντρική τράπεζα είναι ένα από τα βασικά όργανα δημοσιονομικής πολιτικής.*
- *Διεξάγει έρευνες και μελέτες σχετικά με τον ιδιωτικό και επιχειρηματικό δανεισμό, με την στατιστική επεξεργασία των ευρημάτων και την διεξαγωγή πορισμάτων για την πορεία της οικονομίας του κράτους.*
- *Έχει την αρμοδιότητα του τραπεζίτη της κυβέρνησης, δηλαδή εγγυάται ότι η κυβέρνηση θα μπορεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της όταν αντιμετωπίσει δημοσιονομικό έλλειμμα.*

➤ **Οι Εμπορικές Τράπεζες** οι οποίες σύμφωνα με την στενή έννοια του όρου, είναι οι ενδιάμεσοι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί που μεσολαβούν ανάμεσα στις πλεονασματικές και ελλειμματικές μονάδες της οικονομίας βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα του χρηματοδοτικού της συστήματος, μέσω της αποδοχής καταθέσεων και της χορήγησης δάνειων. Με βάση τα σημερινά δεδομένα, εκτός από τον διαμεσολαβητικό τους ρόλο, οι τράπεζες αποτελούν κερδοφόρες παγκοσμίως επιχειρήσεις που μας προσφέρουν μια ευρεία γκάμα προϊόντων, (Leasing, Factoring, Swaps, πληρωμές για λογαριασμό πελατών) με σκοπό την αύξηση της κερδοφορίας και της ρευστότητας τους.

Αναλυτικότερα οι εμπορικές τράπεζες:

- Λειτουργούν ως μεσολαβητές μεταξύ των αποταμιευτών και των επενδυτών
- Επηρεάζουν την προσφορά του χρήματος.
- Υποβοηθούν στην αύξηση της προσφοράς χρήματος που κυκλοφορεί στην οικονομία μέσω της δημιουργίας πλασματικού χρήματος.
- Είναι υποχρεωμένοι να κρατούν ένα ποσοστό, που καθορίζεται από την κεντρική τράπεζα, των καταθέσεων σε ρευστά διαθέσιμα και δανείζουν το υπόλοιπο τους.

2.2. Δημιουργία πλασματικού χρήματος

Για να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο τα τραπεζικά ιδρύματα συμβάλουν στην μεγέθυνση του τραπεζικού συστήματος, πιο κάτω παρουσιάζεται η δημιουργία πλασματικού χρήματος μέσω των καταθέσεων και της χορήγησης δανείων.

Για απλούστευση της παρουσίασης της διαδικασίας δημιουργίας χρήματος και για να γίνει πιο εύκολη η παρουσίαση υιοθετούμε τις πιο κάτω υποθέσεις:

- Παρακράτηση μόνο του 10% του ύψους των καταθέσεων από τις τράπεζες.
- Το κοινό δεν παρακρατεί καθόλου ρευστά διαθέσιμα για ίδια χρήση.

Θα υποθέσουμε ότι το άτομο Α κάνει μία κατάθεση ύψους €10000 στην τράπεζα Χ. Η συναλλαγή αυτή θα επιφέρει αύξηση των ρευστών διαθεσίμων της τράπεζας κατά 10.000€. Η τράπεζα, ως κερδοσκοπικός οργανισμός, με την παρακράτηση χρήματος έχει κάποιο κόστος κεφαλαίου και προσπαθώντας να αυξήσει το κέρδος της θα χορηγήσει δάνειο.

Η τράπεζα Χ θα χορηγούσε ολόκληρο το ποσό των €10000 με μορφή δανείων αν ήταν βέβαιη πως ούτε ο Α ούτε κανένας άλλος που τυχόν θα πάρουν επιταγή από τον Α θα έρθουν στην τράπεζα να ζητήσουν ανάληψη μετρητών. Έτσι η τράπεζα θα παρακρατήσει ένα ποσοστό των καταθέσεων της σε ρευστό, με αποτέλεσμα η τράπεζα να μπορεί να δανείσει €9000. Έστω ότι η τράπεζα Χ δανείζει τον Β με 9.000 και ο Β εξοφλεί τον Γ.

Ο Γ καταθέτει αυτά τα χρήματα στην Τράπεζα Ψ. Έτσι η τράπεζα Ψ παρουσιάζει αύξηση διαθεσίμων κατά 9000€. Η τράπεζα με την σειρά της δανείζει τον Δ με κεφάλαια ύψους 8,100€.

Άρα οι τράπεζες Χ και Ψ, μπόρεσαν να δημιουργήσουν, με βάση τα €10000 πλασματικό χρήμα της τάξεως των €27100. Έτσι βλέπουμε ότι από μια ότι από μια αρχική κατάθεση €10000 το τραπεζικό σύστημα κατάφερε να δημιουργήσει χρήμα ύψους €27100.

2.3. Η παγκόσμια οικονομική κρίση

Η μεγάλη ανακάλυψη των αρχών της δεκαετίας του 1990 συνίσταται στη δυνατότητα των επενδυτικών τραπεζών να παράγουν τίτλους, με αντίκρισμα τα ενυπόθηκα δάνεια, που να είναι διαπραγματεύσιμοι στις χρηματιστηριακές αγορές. Πιο συγκεκριμένα, η αλχημεία αυτή προέκυψε από την ανάμιξη διάφορων ενυπόθηκων δανείων και την έκδοση αντίστοιχων τίτλων, όπως οι τίτλοι MBS (Mortgage Backed Securities: τίτλοι βασισμένοι σε υποθήκες), CDO (Collateralized Debt Obligations: τίτλοι χρέους με αντίκρισμα),

Η χρηματοπιστωτική κρίση ξεκίνησε από την πυραμίδα των ενυπόθηκων δανείων της αγοράς ακινήτων στις ΗΠΑ, η οποία προϋπέθετε μια συνεχή και αύξουσα ροή φθηνού χρήματος σ' αυτήν την αγορά, ούτως ώστε οι τιμές των ακινήτων να αυξάνονται αδιάκοπα.

Συνίσταται στη χρηματοδότηση των συμμετεχόντων όχι από τις πραγματικές αποδόσεις των αξιόγραφων που κατέχουν αλλά από το «φρέσκο» χρήμα των νέων παιχτών. Ο εμπνευστής της πυραμίδας χρησιμοποιεί αυτό το χρήμα για να τηρήσει τις δεσμεύσεις του στους παλαιότερους παίχτες, στους οποίους υπόσχεται, προκειμένου να τους πείσει να «επενδύσουν», ψηλές αποδόσεις σε σύντομη διάρκεια

Οι ιδιωτικές επενδυτικές τράπεζες αγόραζαν δάνεια από τον αρχικό δανειστή (τράπεζες ή άλλους δανειστικούς οργανισμούς κάθε τύπου), για να τα μετατρέψουν σε τίτλους και υπό τη μορφή αυτών των τίτλων ξεφορτώνονταν τα δάνεια αυτά, τον κίνδυνο που ελλόχευε σ' αυτά, όπως βέβαια και μέρος των ωφελημάτων τους. Με αυτό τον τρόπο ο κίνδυνος μη αποπληρωμής των χρεών διαχεόταν σε μια μυριάδα επενδυτών και χαρτοφυλακίων και κατ' αυτό τον τρόπο θεωρείτο λελογισμένος.

Μια ενδεχόμενη πτώση της τιμής των ακινήτων θα απαξίωνε τα υποθηκευμένα ακίνητα, με αποτέλεσμα οι δανειστές να χάνουν χρήματα κάθε φορά που οι δανειολήπτες αδυνατούσαν να πληρώνουν τις μηνιαίες τους δόσεις. Για να συνεχιστεί το μεγάλο φαγοπότι από τους τόκους και τις άλλες χρεώσεις που πλήρωναν στους δανειστές τα αμερικάνικα νοικοκυριά, έπρεπε να αυξάνεται συνεχώς το ύψος των δανείων διαμέσου νέων επίδοξων ιδιοκτητών ακινήτων. Μόνο έτσι ήταν δυνατό να τονώνεται η αγορά ακινήτων και να αυξάνεται η τιμή τους.

Έτσι, όταν εξαντλήθηκε η «στρατιά» των φερέγγυων δανειστών στρατολογήθηκαν και οι ολιγότερο φερέγγυοι. Όταν εξαντλήθηκε και αυτή η κατηγορία στρατολογήθηκαν και οι σχετικά αφερέγγυοι και ούτω καθ' εξής, μέχρι που στο τέλος στρατολογήθηκαν και οι λεγόμενοι NINJA (No Income, No Job or Asset, δηλαδή άτομα χωρίς δουλειά, χωρίς εισόδημα ή πόρους).

Επειδή στην «οικονομία-καζίνο» υπάρχουν πολλά ταμπεραμέντα, αλλά πολύ ρινοκίνδυνα και άλλα λιγότερο, δημιουργήθηκαν διάφορες υποκατηγορίες τίτλων MBS, CDO κ.λπ. ανάλογα με τον βαθμό επικινδυνότητας και απόδοσης των αρχικών δανείων.

Καθοριστικό ρόλο σ' αυτήν την στρωμάτωση έπαιξαν οι διάφοροι οίκοι αξιολόγησης χρηματιστηριακών τίτλων. Οι πιο «σίγουροι» τίτλοι που αξιολογήθηκαν με AAA αποτέλεσαν την πρώτη κατηγορία, τη λεγόμενη super senior. Η δεύτερη κατηγορία τίτλων με αξιολόγηση AA και A ονομάστηκε «senior», η τρίτη με αξιολόγηση BBB και BB «mezzanine» μέχρι την τελευταία κατηγορία χωρίς αξιολόγηση που ονομάστηκε «equity». Στη γλώσσα της αγοράς, αυτή η τελευταία κατηγορία ονομαζόταν «toxic waste», δηλαδή «τοξικά απόβλητα». Τα τελευταία, όσο δεν απελευθερώνουν την τοξικότητα τους, όσο δηλαδή και οι πιο αφερέγγυοι δανειολήπτες πληρώνουν τις δόσεις τους, είναι τα πιο αποδοτικά. Αυτή η έσχατη κατηγορία τίτλων υποτίθεται ότι θα προστάτευε και τις άλλες κατηγορίες λειτουργώντας σαν «συναγερμός». Αφού αυτοί οι «τοξικοί» τίτλοι θα κατέρρεαν πρώτοι, θα υπήρχε χρόνος αντίδρασης για να προστατευθεί η αξία των υπόλοιπων.

Σαν αποτέλεσμα όλων αυτών αρκετοί τραπεζικοί κολοσσοί πτώχευσαν, η παγκόσμια παραγωγή κατέρρευσε, οι δείκτες της ανεργίας, της φτώχειας, της επισφάλειας, ακόμη και της πείνας στον αναπτυσσόμενο κόσμο εκτοξεύθηκαν στα ύψη. Όπως κάθε κρίση, η τρέχουσα οικονομική κρίση δεν συντάραξε, όμως, μόνο το χρηματοπιστωτικό, το παραγωγικό και το κοινωνικό τοπίο με την στενή έννοια των όρων.

2.4. Σχέδια προστασίας καταθέσεων

Ο κύριος στόχος των συστημάτων αυτών είναι η εξασφάλιση των καταθέσεων των καταθετών λόγω του ότι αυτοί πολλές φορές δεν είναι σε θέση να αξιολογήσουν την φερεγγυότητα και τους κινδύνους μιας τράπεζας στην οποία πρόκειται να καταθέσουν τα χρήματά τους. Επίσης μέσω της εφαρμογής τους ενισχύεται η αξιοπιστία και η εμπιστοσύνη των καταθετών προς τις τράπεζες, κάτι το οποίο απομακρύνει τον κίνδυνο εμφάνισης του φαινομένου της μαζικής απόσυρσης καταθέσεων το οποίο μπορεί να οδηγήσει το τραπεζικό σύστημα σε κατάρρευση.

Έχουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία, διότι στην περίπτωση απουσίας ενός συστήματος εγγύησης καταθέσεων τον ρόλο αυτό θα έπρεπε να αναλάβει είτε η κυβέρνηση είτε οι ασφαλιστικές εταιρείες. Έτσι η κυβέρνηση θα παρέμβαινε αποζημιώνοντας τους καταθέτες οι οποίοι έχουν χάσει χρήματα ή θα μπορούσε να μεριμνήσει για την μεταφορά των καταθέσεων μιας πτωχευμένης τράπεζας σε μία άλλη μέσω συγχωνεύσεων.

2.5 Η Κοινοτική Οδηγία DGS

Η Ε.Ε. υιοθέτησε κοινοτική οδηγία για την καθιέρωση ενός συστήματος εγγύησης καταθέσεων μέσω της καθιέρωσης ενός ελάχιστου ποσού προστασίας του καταθέτη του οποίου η τράπεζα έχει καταρρεύσει, αλλά και για την οικονομική σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος και της οικονομίας. Έτσι το 1994 υιοθέτησε την οδηγία 94/19/ΕΚ σχετικά με τα ελάχιστα όρια προστασίας καταθέσεων, όπου όλα τα κράτη μέλη ήταν υποχρεωμένα να έχουν ένα σύστημα εγγύησης καταθέσεων. Μετά την εφαρμογή της οδηγίας είχαν διαφανεί ορισμένα προβλήματα όπως το επίπεδο κάλυψης, το εύρος των καλυπτόμενων καταθετών, και η καθυστέρηση στην καταβολή των ποσών.

Έτσι η επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω προβλήματα, υιοθέτησε στις 12 Ιουλίου 2012 νομοθετική πρόταση για αναθεώρηση της Οδηγίας 94/19/ΕΚ. Η νέα κοινοτική οδηγία 2009/14/ΕΚ έθεσε ως στόχο να αποθαρρύνει του καταθέτες από το να μεταφέρουν κεφάλαια τους από το ένα κράτος μέλος στο άλλο λόγω αισθημάτων ανασφάλειας, αυξάνοντας το ελάχιστο ποσό κάλυψης από €20000 σε αρχικά €50000 και από τις 31 Δεκεμβρίου 2010 σε €100.000. Το όριο των €100000 θα εφαρμοζόταν σε όλους τους λογαριασμούς ενός καταθέτη στην ίδια τράπεζα.

Κεφάλαιο 3

Η Επιτροπή της Βασιλείας

3.1. Εισαγωγή

Η επιτροπή της Βασιλείας (Basel Committee) ιδρύθηκε στο τέλος του 1974, μετά την κατάρρευση του συστήματος σταθερών ισοτιμιών, η οποία σε συνδυασμό με την πρώτη πετρελαϊκή κρίση, προκάλεσαν οικονομική ύφεση δημιουργώντας σημαντικά προβλήματα στην τραπεζική αγορά ακόμα και κατάρρευση τραπεζών. Ιδρύθηκε μετά από πρωτοβουλία των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών της Ομάδας των χωρών του Group of Ten, με σκοπό τη διαμόρφωση ομοιόμορφων κανόνων ελέγχου και εποπτικών πρακτικών για το τραπεζικό σύστημα. Το αρχικό όνομα της επιτροπής ήταν Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices και συνεδρίασε για πρώτη φορά το Σεπτέμβριο του 1975.

Οι κυριότεροι στόχοι της επιτροπής είναι:

- Η κατά το δυνατόν ευρύτερη εποπτική κάλυψη και η διασφάλιση της ποιότητας του εποπτικού ελέγχου.
- Διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος
- Διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού κυρίως σε διεθνές επίπεδο αφενός μεν μεταξύ των διεθνώς δραστηριοποιούμενων τραπεζών, και αφετέρου μεταξύ των τραπεζών και των επενδυτικών εταιρειών

Σύμφωνα με την επιτροπή Κανένας πιστωτικός οργανισμός με διεθνείς δραστηριότητες δεν θα πρέπει να αποφεύγει τον εποπτικό έλεγχο και ο έλεγχος αυτός θα πρέπει να είναι επαρκής. Η επιτροπή δεν διαθέτει επίσημη υπερεθνική εποπτική δικαιοδοσία και οι αποφάσεις της δεν έχουν νομική ισχύ, ούτε επιβάλλονται, αλλά προσδοκά στην υιοθέτηση των προτάσεων της από τις εθνικές εποπτικές αρχές, και την προσαρμογή τους.

Μετά τις αρχές τις δεκαετίας του 1980 η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των κυριότερων χρηματοοικονομικών οργανισμών έφθιναν, την στιγμή που οι αναλειφθέντες κίνδυνοι από αυτούς αυξάνονταν. Αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία και δημοσιοποίηση το Δεκέμβριο του 1987 ενός συμβουλευτικού εγγράφου, το οποίο μετά από σειρά παρατηρήσεων των εμπλεκόμενων φορέων οριστικοποιήθηκε τελικά ως ένα σύστημα μέτρησης κινδύνων γνωστό ως το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια το οποίο δόθηκε σε εφαρμογή τον Ιούλιο του 1988. Τελικά ως χρόνος εφαρμογής του συμφώνου ορίστηκε η 31/12/1992.

3.2. Σύμφωνο της Βασιλείας I

Το θέμα στο οποίο εστίασε κυρίως η Βασιλεία I αφορούσε την κεφαλαιακή επάρκεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Είχε ως βασικό στόχο τη σύγκλιση των διαφορετικών διεθνών εποπτικών καθεστώτων και την ισχυροποίηση της κεφαλαιακής βάσης των τραπεζών διασφαλίζοντας ίσους όρους τραπεζικού ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο μέσω της καθιέρωσης ενός κοινός αποδεκτού θεσμικού πλαισίου.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών το Σύμφωνο της Βασιλείας επέβαλε ένα ελάχιστο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας 8%. Τα πιστωτικά ιδρύματα με αυτόν τον τρόπο θα εξασφαλίζουν ότι διαθέτουν κεφάλαια τα οποία επαρκούν για τους κινδύνους τους οποίους έχουν αναλάβει ή θα αναλάβουν μελλοντικά.

Ο συντελεστής αυτός είναι γνωστός και ως Δείκτης Φερεγγυότητας (Solvency Ratio) ο οποίος αποτελεί ταυτόχρονα διεθνές μέτρο σύγκρισης της φερεγγυότητας των τραπεζών και διαμορφώθηκε αρχικά από το λόγο των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων της τράπεζας προς τα σταθμισμένα με τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού ως παρονομαστή. Στα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια περιλαμβάνονται πέραν του μετοχικού κεφαλαίου και των αποθεματικών (Tier 1) και κάποιες μορφές ξένων κεφαλαίων όπως τα ομολογιακά δάνεια μειωμένης εξασφάλισης (Tier 2).

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος}} \geq 8\%$$
$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένο Στοιχεία Ενεργητικού}} \geq 8\%$$

Από τη δημοσίευση του συμφώνου της Βασιλείας I το εύρος των τραπεζικών δραστηριοτήτων είχε επεκταθεί. Έτσι τον Ιανουάριο του 1997 η επιτροπή εξέδωσε τροποποίηση του Πρώτου Συμφώνου για την κεφαλαιακή επάρκεια. Με την τροποποίηση αυτή ενσωματώνει στη συνθήκη του 1988 τους κινδύνους αγοράς που προέρχονται από τις ανοικτές θέσεις των τραπεζών σε ξένα νομίσματα, σε διαπραγματεύσιμους τίτλους χρέους, σε μετοχές και σε άλλα τραπεζικά προϊόντα με κίνδυνο. Η τελική ημερομηνία εφαρμογής των νέων διατάξεων του συμφώνου ορίστηκε η 31/12/1997. Σύμφωνα με το νέο πλαίσιο για την στάθμιση των στοιχείων του Ενεργητικού χρησιμοποιούνταν οι πιο κάτω συντελεστές στάθμισης (0%, 20%, 50%, 100%), αναλόγως του κινδύνου, οι οποίοι ήταν ενιαίοι και τυποποιημένοι για κάθε πιστωτικό ίδρυμα.

Έτσι ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας διαμορφώθηκε ως ακολούθως:

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + (12,5 * \text{Κίνδυνος της αγοράς})} \geq 8\%$$

Μετά την εφαρμογή του συμφώνου εμφανίστηκαν τα πιο κάτω μειονεκτήματα του:

- Κριτική από εποπτικές αρχές
- Απουσία κεφαλαιακών απαιτήσεων για άλλους κινδύνους πέραν του πιστωτικού και του κινδύνου αγοράς
- Δυνατότητα αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων (regulatory capital arbitrage)
- Κίνητρα αλόγιστης ανάληψης κινδύνων
- Κριτική από τράπεζες
- Απόκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (regulatory capital) από τα οικονομικά ίδια κεφάλαια (economic capital)
- Περιορισμένη «ευαισθησία» των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με τον πραγματικά αναλαμβανόμενο κίνδυνο
- Περιορισμένη αναγνώριση των αποτελεσμάτων των τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου

3.3 Σύμφωνο της Βασιλείας II

Τον Ιούνιο του 1999 η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις ραγδαία μεταβαλλόμενες συνθήκες στο χρηματοοικονομικό χώρο, διατύπωσε και εξέδωσε μια νέα πρόταση, η οποία αναφέρεται σε ένα ανανεωμένο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας γνωστό ως Basel II, σκοπός του οποίου είναι η αντικατάσταση της συνθήκης του 1988. Σύμφωνα με ο νέο πλαίσιο βελτιώνονται και επεκτείνονται οι κανόνες και οι ρυθμίσεις για την κεφαλαιακή επάρκεια, οι οποίοι δεν θα αναφέρονται μόνο στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις αλλά παράλληλα στην εποπτεία και στην πειθαρχία των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Το νέο πλαίσιο περιλαμβάνει τους ακόλουθους τρεις πυλώνες:

- Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις
- Εποπτεία Κεφαλαιακής Επάρκειας και των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων
- Αποτελεσματική ενημέρωση του κοινού και πειθαρχία μέσω της αγοράς

3.3.1. Πρώτος Πυλώνας (Pillar I: Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις)

Ο πυλώνας αυτός περιλαμβάνει το σύνολο των διαδικασιών προσδιορισμού των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο υπολογίζεται ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας. Έχουμε διαφορετικές μεθόδους αξιολόγησης των κινδύνων και μεθόδους εκτιμήσεις του σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο ενεργητικού. Το νέο πλαίσιο προβλέπει προσεγγίσεις εξελικτικής πολυπλοκότητας για την εκτίμηση του πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου κατά την διαδικασία προσδιορισμού των ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων.

Με βάση την νέα συνθήκη, η ελάχιστη κεφαλαιακή επάρκεια έναντι των κινδύνων που αναλαμβάνει παραμένει στο 8%, με διαφοροποίηση όμως του παρονομαστή του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, εισάγοντας τον λειτουργικό κίνδυνο. Έτσι ο δείκτης διαμορφώνεται ως ακολούθως:

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + (12,5 * \text{Κίνδυνος της αγοράς}) + \text{Λειτουργικός Κίνδυνος}} \geq 8\%$$

3.3.1.1. Πιστωτικός Κίνδυνος

Εισάγονται δύο εναλλακτικές μέθοδοι υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου. Η τυποποιημένη μέθοδος, η οποία ακολουθεί την ίδια μεθοδολογία με αυτή του προηγούμενου πλαισίου, και η μέθοδος των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης.

Επίσης γίνεται κατηγοριοποίηση των ανοιγμάτων στις πιο κάτω κατηγορίες

- Έναντι κυβερνήσεων ή Κεντρικών Τραπεζών
- Έναντι τραπεζών
- Έναντι επιχειρήσεων
- Λιανικής τραπεζικής
- Σε υποθήκες (Οικιστικά)
- Σε υποθήκες (Εμπορικά)

3.3.1.1.1. Η τυποποιημένη μέθοδος

Η μέθοδος αυτή γίνεται περισσότερο ευαίσθητη έναντι του πιστωτικού κινδύνου, σε σχέση με το πρώτο σύμφωνο, όπου τα ανοίγματα του κάθε πιστωτικού οργανισμού πολλές φορές ταξινομούνταν σχεδόν αυθαίρετα, χωρίς να αντιπροσωπεύουν την πραγματική έκθεση στον κίνδυνο. Έτσι με το νέο σύμφωνο λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου οι αξιολογήσεις των διάφορων οίκων αξιολόγησης σύμφωνα με τον πιο κάτω πίνακα:

Ανοίγματα:	AAA μέχρι AA-	A+ μέχρι A-	BBB+ μέχρι BBB-	BB- μέχρι BBB-	Κάτω από B-	Χωρίς Διαβάθμιση
Έναντι κυβερνήσεων ή Κεντρικών Τραπεζών	0%	20%	50%	100%	150%	100%
Έναντι τραπεζών	20%	50%	100%	100%	150%	100%
Έναντι επιχειρήσεων	20%	50%	100%	----	150%	100%
Διανικής τραπεζικής	75%					
Σε υποθήκες (Οικιστικά)	35%					
Σε υποθήκες (Εμπορικά)	100%					

3.3.1.1.2. Η μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων

Η μέθοδος αυτή βασίζεται στην εκτίμηση των αναμενόμενων και μη αναμενόμενων απωλειών και εφαρμόζεται από τα τραπεζικά ιδρύματα κατόπιν έγκρισης από τις εποπτικές αρχές. Οι τράπεζες βασίζονται σε εσωτερικές ίδιες εκτιμήσεις των στοιχείων του κινδύνου για τον υπολογισμό του απαιτούμενου κεφαλαίου για κάθε πιστωτικό άνοιγμα.

Σύμφωνα με το σύμφωνο της Βασιλείας για τον υπολογισμό της απαιτούμενης κεφαλαιακής επάρκειας έναντι του πιστωτικού κινδύνου, με την μέθοδο αυτή, προαπαιτείτε ο υπολογισμός συγκεκριμένων ποσοτικών παραμέτρων (Πιθανότητα Αθέτησης, Αναμενόμενη Ζημιά, Ανοίγματα Χρηματοδότησης, Διάρκεια Χρηματοδότησης).

3.3.1.2. Λειτουργικός κίνδυνος

Η επιτροπή θεωρεί ότι ο λειτουργικός κίνδυνος συμπεριλαμβάνεται στους σημαντικούς κινδύνους που αναλαμβάνουν οι τράπεζες και κατά συνέπεια θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στον υπολογισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Σύμφωνα με το νέο πλαίσιο αρχών της Βασιλείας II, ως λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ο κίνδυνος πιθανής ζημιάς οφειλόμενης σε ελλείψεις ή ανεπιτυχείς εσωτερικές στην τράπεζα διαδικασίες ελέγχου, σε ανθρώπινες ενέργειες (λάθος ή απάτη), σε ανεπαρκή συστήματα διοίκησης και σε εξωτερικά γεγονότα. Αντίθετα όμως με τους άλλους κινδύνους, ο κίνδυνος αυτός, δεν μπορεί να μετρηθεί εύκολα λόγω του ότι είναι περισσότερο ποιοτικός παρά ποσοτικός.

3.3.2. Δεύτερος Πυλώνας (Pillar II: Εποπτεία Κεφαλαιακής Επάρκειας και των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων)

Σύμφωνα με τον πυλώνα αυτό, το σύμφωνο της Βασιλείας επιθυμεί να ενθαρρύνει την ανάπτυξη και εφαρμογή βέλτιστων μηχανισμών εποπτείας και διαχείρισης κινδύνων. Επίσης αναγνωρίζεται η ευθύνη της διοίκησης για την ανάπτυξη μιας εσωτερικής διαδικασίας αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας και της επιβολής κεφαλαιακών στόχων ανάλογα με το προφίλ κινδύνου του εκάστοτε πιστωτικού οργανισμού.

Η επιτροπή έχει υιοθετήσει τις 4 πιο κάτω βασικές αρχές προς τις οποίες θα πρέπει να εναρμονίζονται οι τράπεζες προκειμένου να αντιμετωπίσουν ενδεχόμενους κινδύνους, οι οποίες είναι:

- Οι τράπεζες θα πρέπει να διαθέτουν διαδικασίες αξιολόγησης και στρατηγικές διατήρησης της κεφαλαιακής επάρκειας ανάλογα με τον κίνδυνο που τους αντιστοιχεί.
- Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να επιβλέπουν και να αξιολογούν τις εσωτερικές εκτιμήσεις και στρατηγικές των τραπεζών, αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια, ως προς την ορθότητα και υλοποίηση τους.
- Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να απαιτούν από τις τράπεζες να λειτουργούν με κεφάλαια υψηλότερα από τα ελάχιστα απαιτούμενα.
- Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να παρεμβαίνουν εγκαίρως, με άμεσες διορθωτικές κινήσεις, ώστε να αποτρέπουν την πτώση των εποπτικών κεφαλαίων κάτω από τα επιτρεπτά όρια.

3.3.3. Τρίτος Πυλώνας (Pillar III: Αποτελεσματική ενημέρωση του κοινού και πειθαρχία μέσω της αγοράς)

Σκοπός του πυλώνα είναι να παρέχονται στους συμμετέχοντες στην αγορά οι αναγκαίες πληροφορίες για τους κινδύνους στους οποίους εκτίθεται τα πιστωτικά ιδρύματα και για τις διαδικασίες διαχείρισης τους. Έτσι οι τράπεζες, βάσει του πυλώνα αυτού είναι υποχρεωμένες να δημοσιοποιούν ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία σχετιζόμενα με τους αναλαμβανόμενους χρηματοοικονομικούς και λοιπούς κινδύνους.

Επίσης ορίζεται η συχνότητα δημοσιοποίησης, ο τρόπος και τα μέσα αυτής της και η επαλήθευση των πληροφοριών σχετικά με την ακρίβεια τους. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να δημοσιοποιούνται κάθε έτος στην ιστοσελίδα του πιστωτικού ιδρύματος. Ακόμα σε περίπτωση που κάποια τράπεζα δεν συμμορφώνεται με τις συστάσεις αυτές σχετικά με τις γνωστοποιήσεις, θα πρέπει να λαμβάνεται η λήψη μέτρων από τις εποπτικές αρχές για τη διόρθωση αυτής της κατάστασης.

3.4. Σύμφωνο της Βασιλείας III

Μετά τις πρόσφατες εξελίξεις στον διεθνή χρηματοπιστωτικό τομέα, η επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία εξέδωσε στις 16 Δεκεμβρίου 2010 δύο εκθέσεις οι οποίες συνθέτουν το νέο κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας III. Μέσω των εκθέσεων αυτών καθιερώνεται ένα νέο διεθνές κανονιστικό πλαίσιο για τις τράπεζες, με αναθεώρηση του ισχύοντος συναφούς πλαισίου και στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του συστήματος. Συγκεκριμένα δρομολογείται μια εκτενή τροποποίηση των διατάξεων του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις των διεθνών τραπεζών για κάλυψη ειδικά απέναντι στους κινδύνους της αγοράς αλλά και μέσω της ένταξης νέων ρυθμιστικών κανόνων για τις τράπεζες.

Σύμφωνα με το νέο πλαίσιο, οι διατάξεις της Βασιλείας III, ταξινομούνται στις πιο κάτω κατηγορίες:

- Αυτές μέσω των οποίων τροποποιούνται οι κανόνες για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας II, αλλά και επιπλέον προσθήκες
- Εκείνες μέσω των οποίων καθιερώνονται νέοι κανόνες μικρο-προληπτικής, κυρίως ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των τραπεζών σε περιόδους έντασης. Εισάγονται οι έννοιες των συντελεστών Μόχλευσης και Ρευστότητας
- Εκείνες με τις οποίες καθιερώνονται κανόνες μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης του συστημικού κινδύνου που μπορεί να εκδηλωθεί στο σύνολο του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος σε βάθος χρόνου. Έτσι τα τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να σχηματίζουν δυναμικές προβλέψεις βάσει των αναμενόμενων ζημιών από τα στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους. Επίσης εισάγονται οι έννοιες του «κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης» και του «αντικυκλικού αποθέματος» τα οποία θα αναλυθούν εκτενώς παρακάτω.

Όλες οι διατάξεις του νέου ρυθμιστικού πλαισίου αρχίσαν να εφαρμόζονται σταδιακά από την 1^η Ιανουαρίου 2013, και αναμένεται η πλήρης εφαρμογή τους μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2019.

3.4.1. Διατάξεις για τα ελάχιστα ίδια κεφάλαια των τραπεζών

Η σημαντικότερη διαφορά που επέρχεται στο προηγούμενο πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αφορά τον ορισμό των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων. Μετά τις αρνητικές εμπειρίες που αντλήθηκαν από την πρόσφατη

διεθνή χρηματοοικονομική κρίση, με την εισαγωγή του νέου πλαισίου επιδιώκεται η ενίσχυση της ποιότητας των ιδίων κεφαλαίων ως προς τη δυνατότητα των τραπεζών να απορροφήσουν μερικές από τις ζημιές, μέσω των ιδίων κεφαλαίων τους.

Έτσι πλέον, το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων θα αποτελείται από τα βασικά ίδια κεφάλαια (Tier I) και τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια (Tier II).

➤ **Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier I)**

- **Κύρια Στοιχεία:** Αξία καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου κοινών μετοχών, τα αποτελέσματα εις νέον, τα εμφανή αποθεματικά, η διαφορά από την έκδοση κοινών μετοχών υπέρ το άρτιο.
- **Πρόσθετα στοιχεία:** Προνομιούχες μετοχές υπό διάφορους όρους (όπως η μη προκαθορισμένη διάρκεια τους, η μειωμένη εξασφάλιση έναντι των καταθετών και άλλων πιστωτών), τίτλοι οι οποίοι έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών και κατέχονται από τρίτους, η διαφορά από την έκδοση προνομιούχων μετοχών υπέρ το άρτιο.

➤ **Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier II)**

- Προνομιούχες μετοχές που πληρούν τα πιο πάνω κριτήρια αλλά με ορισμένη διάρκεια τουλάχιστον 5 ετών, τίτλοι οι οποίοι έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών και κατέχονται από τρίτους και δεν συμπεριλαμβάνονται στα ίδια κεφάλαια.

3.4.1.1. Ποσοτικά όρια

Εκτός από τις αλλαγές στον ορισμό των ιδίων κεφαλαίων, έχουν γίνει αλλαγές και στα ποσοτικά όρια τα όσον αφορά τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις οι οποίες θα πρέπει να τηρούνται σε συνεχή βάση:

Ελάχιστα ίδια κεφάλαια: Παραμένουν στο τουλάχιστον 8% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού. Επίσης το ύψος των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων δεν θα επιτρέπεται να υπερβαίνει το 2%.

Κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων: Πρέπει να ανέρχονται σε τουλάχιστον 4,5% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού.

Σύνολο βασικών ιδίων κεφαλαίων: Πρέπει να ανέρχεται σε τουλάχιστον 6% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού σε σχέση με 4% στο προηγούμενο πλαίσιο.

3.4.2. Κεφαλαιακή επάρκεια έναντι στον πιστωτικό κίνδυνο

Μετά την πρόσφατη οικονομική κρίση διαπιστώθηκε ότι πολλές τράπεζες διεθνώς, υπέστησαν σημαντικές ζημιές από ανοίγματα και επενδύσεις, για τις οποίες δεν είχαν καθιερωθεί κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας στα προηγούμενα ρυθμιστικά πλαίσια της Βασιλείας. Μερικά από αυτά τα ανοίγματα είναι τα χρηματιστηριακά παράγωγα και οι συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς, Έτσι με το νέο κανονιστικό πλαίσιο καθορίστηκαν κανόνες για ενίσχυση της κάλυψης των τραπεζών έναντι των στοιχείων αυτών με την καθιέρωση των πιο κάτω κανόνων:

- Όταν χρησιμοποιείται η τυποποιημένη μέθοδος για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου, θα πρέπει τα τραπεζικά ιδρύματα να είναι πιο αξιόπιστα στην αξιολόγηση του συντελεστή στάθμισης και να μην στηρίζονται μόνο στην αξιολόγηση των οίκων αξιολόγησης. Έτσι θα ελέγχουν κατά πόσο ο πιο πάνω συντελεστής στάθμισης ανταποκρίνεται στον πραγματικό κίνδυνο του ανοίγματος.
- Οι εθνικές εποπτικές αρχές έχουν υποχρέωση να ελέγχουν του οίκους αξιολόγησης, σύμφωνα με τους εκάστοτε αναθεωρημένους κώδικες, προκειμένου τα τραπεζικά ιδρύματα να έχουν στην διάθεση τους όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστα στοιχεία.

3.4.2.1 Συντελεστής Μόχλευσης

Ένα από τα βασικά αίτια της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης ήταν η υπερβολική μόχλευση των τραπεζών, δηλαδή ο υπερβολικός δανεισμός από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς προς άλλους φορείς της οικονομίας. Για την αποφυγή εμφάνισης του φαινομένου και στο μέλλον, με το νέο πλαίσιο εισάγεται ο συντελεστής μόχλευσης, ο οποίος δεν βασίζεται στον κίνδυνο, αλλά θα εφαρμόζεται συμπληρωματικά προς τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας.

$$\text{Συντελεστής Μόχλευσης} = \frac{\text{Βασικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Ανοίγματα εντός και εκτός ισολογισμού}} = 3\%$$

Σημείωση: Σχετικά με τον παρονομαστή τα ανοίγματα θα υπολογίζονται με βάση την λογιστική τους αξία χωρίς την στάθμιση τους προς τον κίνδυνο

3.4.2.2. Συντελεστές Ρευστότητας

Με το νέο πλαίσιο καθιερώνονται για πρώτη φορά σε διεθνές επίπεδο δύο νέοι συντελεστές σχετικά με την ρευστότητα των τραπεζών, ο βραχυχρόνιος και ο μακροχρόνιος. Ο πρώτος αποτελεί τον «συντελεστή κάλυψης ρευστότητας» μέσω του οποίου επιδιώκεται η

διασφάλιση ύπαρξης επαρκών ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού, υψηλής ποιότητας, ώστε να μπορούν να καλυφθούν οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του ιδρύματος.

Ο δεύτερος αποτελεί τον «συντελεστή καθαρής σταθερής χρηματοδότησης» μέσω του οποίου επιδιώκεται η αντιμετώπιση του προβλήματος που απορρέει από τον ετεροχρονισμό της ρευστοποίησης των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού. Επίσης επιδιώκεται η δημιουργία κινήτρων προς τις τράπεζες να χρησιμοποιούν για τη χρηματοδότηση των περιουσιακών τους στοιχείων πηγές με διάρκεια μεγαλύτερη του ενός έτους όπως είναι τα δάνεια.

Συντελεστής κάλυψης ρευστότητας

$$\frac{\text{Σύνολο ρευστοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού}}{\text{Σύνολο ταμειακών εκροών (εντός επόμενων 30 ημερών)}} \geq 100\%$$

Συντελεστής καθαρής σταθερής χρηματοδότησης

$$\frac{\text{Διαθέσιμη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης}}{\text{Απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης}} \geq 100\%$$

3.4.2.3. Κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης

Τα τραπεζικά ιδρύματα πέρα από τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, θα πρέπει σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης και πιστωτικής επέκτασης, να δημιουργούν κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης. Σκοπός του αποθέματος αυτού είναι η δυνατότητα απορρόφησης πιθανών ζημιών που μπορεί να προκύψουν σε περιόδους οικονομικής ύφεσης χωρίς να χρειάζεται η προσφυγή στα ίδια κεφάλαια για την απορρόφηση των ζημιών. Το ύψος του θα ανέρχεται σε 2,5% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού. Επίσης αναφέρεται ότι σε περίπτωση που μια τράπεζα κάνει χρήση ολόκληρου ή μέρους του πιο πάνω αποθέματος, τότε θα πρέπει να το επανακτήσει άμεσα μέσω του περιορισμού της διανομής των κερδών, της μη χορήγησης μπόνους στο προσωπικό ή την επαναγορά ιδίων μετοχών.

3.4.2.4. Αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα

Οι τράπεζες θα πρέπει να δημιουργούν ένα νέο επιπλέον απόθεμα, το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα, ώστε να διασφαλιστεί ότι κατά τον καθορισμό των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων θα λαμβάνονται, όσο γίνεται δυνατό, οι συνθήκες του μακροοικονομικού περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργούν. Ο προσδιορισμός, το ύψος αλλά και η ενεργοποίηση του αποθέματος θα γίνεται από τις αρμόδιες αρχές που θα ορίσει το κάθε

κράτος, όταν αυτές κρίνουν αναγκαίο π.χ. σε περιπτώσεις υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης με ταυτόχρονη αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Το ύψος του αποθέματος θα ανέρχεται από 0% έως 2,5% του συνόλου των σταθμισμένων στοιχείου του ενεργητικού.

Ειδικότερα για τις διεθνώς δραστηριοποιημένες τράπεζες, οι οποίες διαθέτουν θυγατρικές σε άλλα κράτη, οφείλουν να διαμορφώνουν το εν λόγω απόθεμα με βάση ένα σταθμισμένο μέσο όρο, ο οποίος θα συναρτάται προς την εγχώρια και τη διεθνή τους δραστηριότητα.

Κεφάλαιο 4

Κυπριακό Τραπεζικό σύστημα

4.1. Εισαγωγή

Το κυπριακό τραπεζικό σύστημα μέχρι το 2000 ήταν ένα κλειστό και στενά ελεγχόμενο χρηματοπιστωτικό σύστημα, χωρίς μεγάλες κρίσεις στο ιστορικό του εάν εξαιρέσουμε την κρίση στον συνεργατισμό στις αρχές τις δεκαετίας του 1980. Τα επιτόκια καθορίζονταν από την Κεντρική Τράπεζα και υπήρχαν αυστηροί περιορισμοί στη διακίνηση κεφαλαίων και στην άσκηση νομισματικής πολιτικής (π.χ. υποχρέωση τήρησης ρευστών διαθεσίμων)

Κατά την περίοδο αυτή υπήρχαν ψηλά επίπεδα αποταμιεύσεων, οι οποίες παρείχαν στις τράπεζες αρκετή ρευστότητα την οποία διοχέτευαν στην οικονομία, χωρίς όμως να λαμβάνονται τα βέλτιστα μέσα εξασφαλίσεων. Η χορήγηση δανείων γινόταν πάνω στην ίδια την αξία των εξασφαλίσεων και σε προσωπικές εγγυήσεις κάτι που διευκόλυνε την χορήγηση δανείων παρέχοντας στην οικονομία άφθονη πίστωση. Γίνονταν υπερβολικές επενδύσεις σε κτήρια, κατασκευές κυρίως για σκοπούς ιδιωτικής κατανάλωσης εις βάρος των επενδύσεων σε μηχανήματα, εξοπλισμό και τεχνολογία τα οποία θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη της οικονομίας.

4.2. Διάρθρωση επιτοκίων

Κατά την περίοδο 1944 – 1954 τα επιτόκια, δανειστικά και καταθετικά, καθορίζονταν από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου με τον νόμο του 1944. Η πράξη αυτή, γινόταν για την πρόληψη της εκμετάλλευσης των φτωχών αλλά και για σκοπούς σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος.

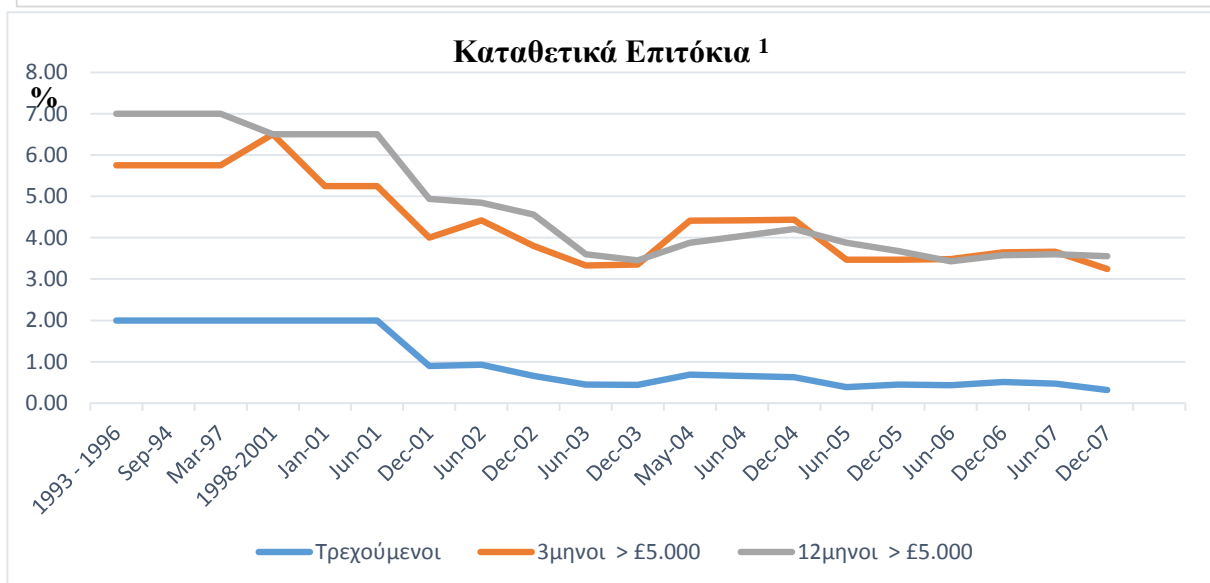
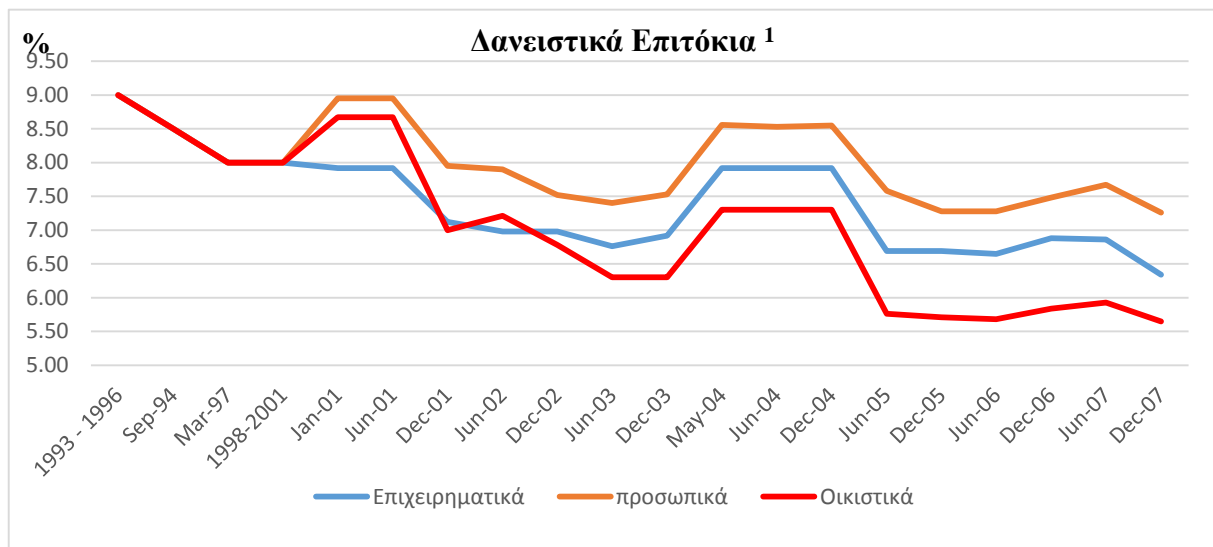
Σύμφωνα με τον πιο πάνω νόμο, το ανώτατο όριο του επιτοκίου δανεισμού, παρέμεινε σταθερό για 50 χρόνια (1944 - 1994) και ανερχόταν σε 9% μέχρι το 1994. Τον Σεπτέμβριο του 1994 η Κεντρική Τράπεζα μείωσε το ανώτατο όριο του επιτοκίου σε 8,5% και τον Μάρτιο του 1997 σε 8%. Τα επιτόκια παρέμειναν σε αυτό το σημείο μέχρι την πλήρης φιλελευθεροποίησή τους την 1η Ιανουαρίου 2001, κάτι το οποίο αποτελούσε προϋπόθεση για την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρατηρώντας το πιο κάτω διάγραμμα παρατηρούμε ότι τα επιτόκια δανεισμού μέχρι το 2001, ανέρχονταν στο ίδιο ύψος για όλα τα είδη δάνειων. Η τακτική αυτή αγνοούσε την διαφορά ανάμεσα στους διάφορους κινδύνους που πρόκυπταν ανάλογα με το είδος του δανείου και ιδιαίτερα με την εξόφληση τους.

Μετά την φιλελευθεροποίησή τους, παρατηρούμε ότι το έτος 2001 αποτελεί μια μεταβατική περίοδο προσαρμογής κατά την οποία έχουμε αύξηση επιτοκίων στα προσωπικά και οικιστικά

δάνεια σε αντίθεση με μείωση επιτοκίων στα επιχειρηματικά. Από το 2002 μέχρι και τον Μάιο του 2004 παρατηρούμε μια μείωση των επιτοκίων, η οποία διαρκεί μέχρι την ένταξη στην Ε.Ε. όπου αρχίζει πάλι μία μεταβατική περίοδος περίπου ενός έτους όπου έχουμε και πάλι αύξηση των επιτοκίων. Από το 2005 και έπειτα βλέπουμε μια μείωση και σταθεροποίηση των επιτοκίων, τα οποία αντιστοιχούσαν στην κάθε μορφή δανείου αναλόγως του κινδύνου.

Σχετικά με τα επιτόκια καταθέσεων από την φιλελευθεροποίηση τους το 2001 παρουσίαζαν μείωση, εκτός της περιόδου μετά την ένταξη στην Ευρώπη όπου παρουσίαζαν μια προσωρινή ελαφρά αύξηση. Αυτή η μείωση σε συνδυασμό με την αύξηση των δανειστικών επιτοκίων, συνέβαλαν στην διοχέτευση φθηνού χρήματος στις τράπεζες και κατά συνέπεια στην αγορά και την διόγκωση του τραπεζικού συστήματος.

Η διάρθρωση αυτή των επιτοκίων, όπως θα δούμε παρακάτω, επηρέασε και την κατανομή των δανείων.

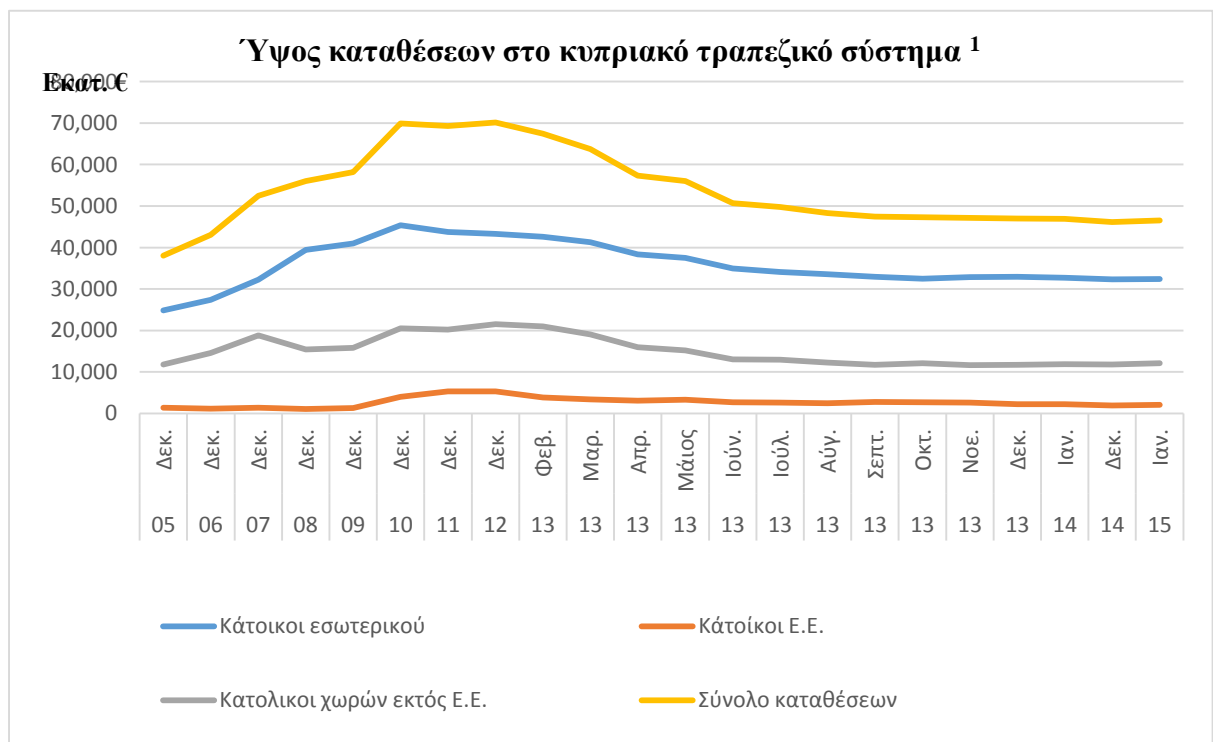

1. Το διάγραμμα ετοιμάστηκε βάσει στοιχείων από την Ιστοσελίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

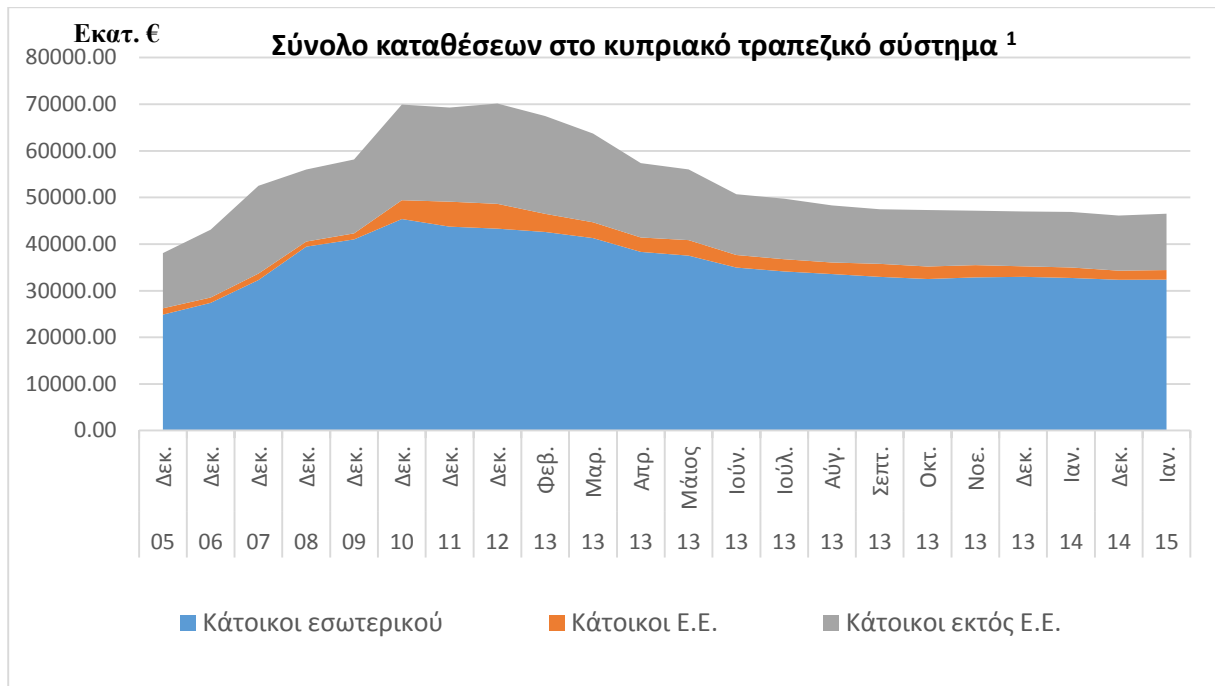
4.3. Επέκταση καταθέσεων και δανείων

Από το 2005 και μετέπειτα το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου είχε εμφανίσει μεγάλους ρυθμούς μεγέθυνσης των καταθέσεων από όλες τις πηγές διευρύνοντας έτσι το κυπριακό τραπεζικό σύστημα. Συγκεκριμένα οι καταθέσεις στο τραπεζικό σύστημα προέρχονταν από κατοίκους του εσωτερικού, κατοίκους λοιπών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και κατοίκους χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρατηρώντας τα πιο κάτω διαγράμματα, τα οποία παρουσιάζουν το ύψος των καταθέσεων κατά την περίοδο 2005 – 2015 για τις διαφορετικές πηγές καταθέσεων βλέπουμε ότι ενώ τον Δεκέμβριο του 2005 το ύψος των συνολικών καταθέσεων ανερχόταν σε 38 δις ευρώ, τον Δεκέμβριο του 2012 οι καταθέσεις είχαν ανέλθει σε 70 δις ευρώ στο διαχρονικά υψηλότερο ύψος τους. Επίσης παρατηρούμε ότι η περίοδος από το 2009 μέχρι τον Μάρτιο του 2013 ήταν μια περίοδος σημαντικής επέκτασης για το τραπεζικό σύστημα. Από τον Μάρτιο του 2013 και μετέπειτα, μετά τις αποφάσεις του Eurogroup, βλέπουμε μείωση του ύψους των καταθέσεων κυρίως λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης προς τις Κυπριακές Τράπεζες. Έτσι τον Ιανουάριο του 2015 το ύψος των καταθέσεων ανήλθε στα 46 δις ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι την μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση στην πιο πάνω περίοδο παρουσίασαν οι καταθέσεις από κατοίκους άλλων χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1. Το διάγραμμα ετοιμάστηκε βάσει στοιχείων από την Ιστοσελίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

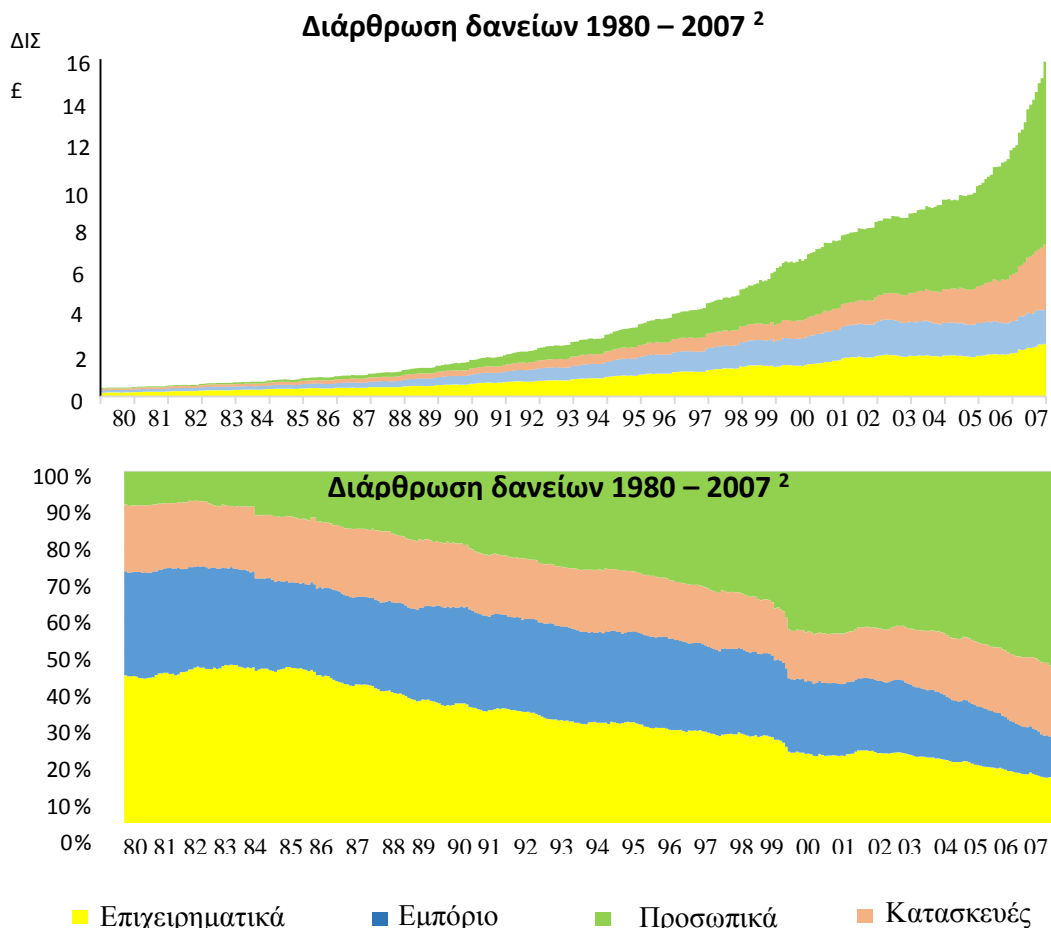
Η αύξηση αυτή των καταθέσεων δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστες τις τράπεζες σε σχέση με την αύξηση της ρευστότητας τους. Έτσι όπως θα δούμε πιο κάτω, έχουμε μια ταυτόχρονη αύξηση στην χορήγηση δανείων.

4.4. Διάρθρωση δανείων τραπεζικού συστήματος

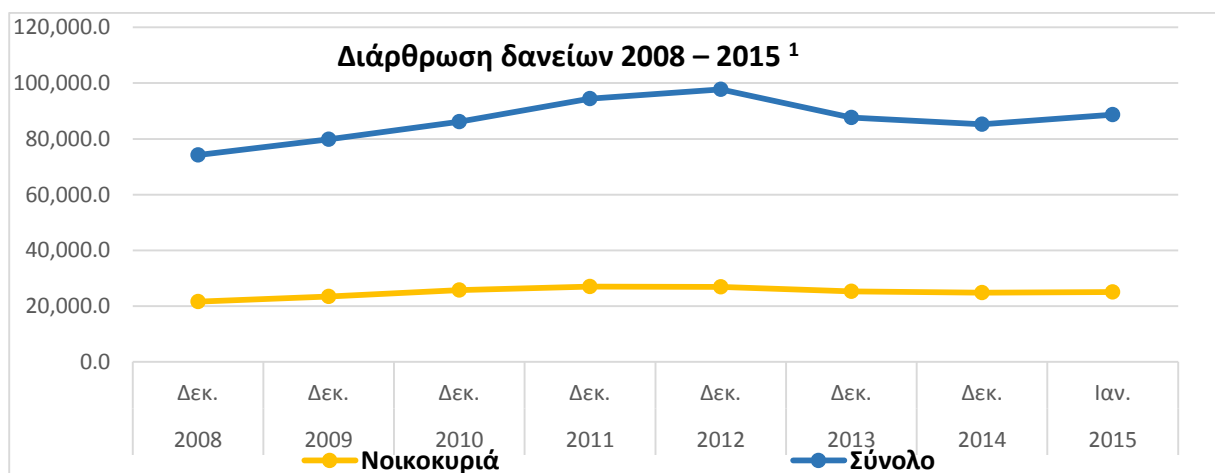
Ένα άλλο πρόβλημα του κυπριακού τραπεζικού συστήματος είναι ότι με την πάροδο του χρόνου έχει αλλάξει η εξέλιξη αλλά και η κατανομή των τραπεζικών πιστώσεων που χορηγούσαν οι Κυπριακές Τράπεζες προς το κοινό. Συγκεκριμένα στην Κύπρο από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και έπειτα άρχισε η αύξηση της χορήγησης δανείων για οικιστικά, προσωπικά και καταναλωτικά δάνεια σε βάρος των δανείων για παραγωγικές επενδύσεις, όπως μηχανημάτων και εξοπλισμού οι οποίες σταδιακά μειώνονταν.

Σύμφωνα με τα πιο κάτω διαγράμματα, ενώ στις αρχές της δεκαετίας του 1980 τα δάνεια χρησιμοποιούνταν στο μεγαλύτερο μέρος τους, περίπου το 70%, σε παραγωγικούς τομείς της οικονομίας και στο εμπόριο, με την πάροδο των ετών το ποσοστό αυτό περιορίστηκε στο 20%. Επίσης θα πρέπει να γίνει και ιδιαίτερη αναφορά στα προσωπικά δάνεια τα οποία αυξήθηκαν από 10% στις αρχές της δεκαετίας του 1980 σε 55% στο τέλος του 2007. Ιδιαίτερη συμβολή στην αύξηση αυτή επήλθε μετά την φιλελευθεροποίηση των επιτοκίων. Επίσης αξίζει να αναφερθεί ότι το τελευταίο διάστημα χορηγήθηκαν υπερβολικά δάνεια προς τα νοικοκυριά αλλά και τις εταιρείες ανάπτυξης γης με χαμηλές ή ακόμα πολλές φορές χωρίς τις αναγκαίες εξασφαλίσεις.

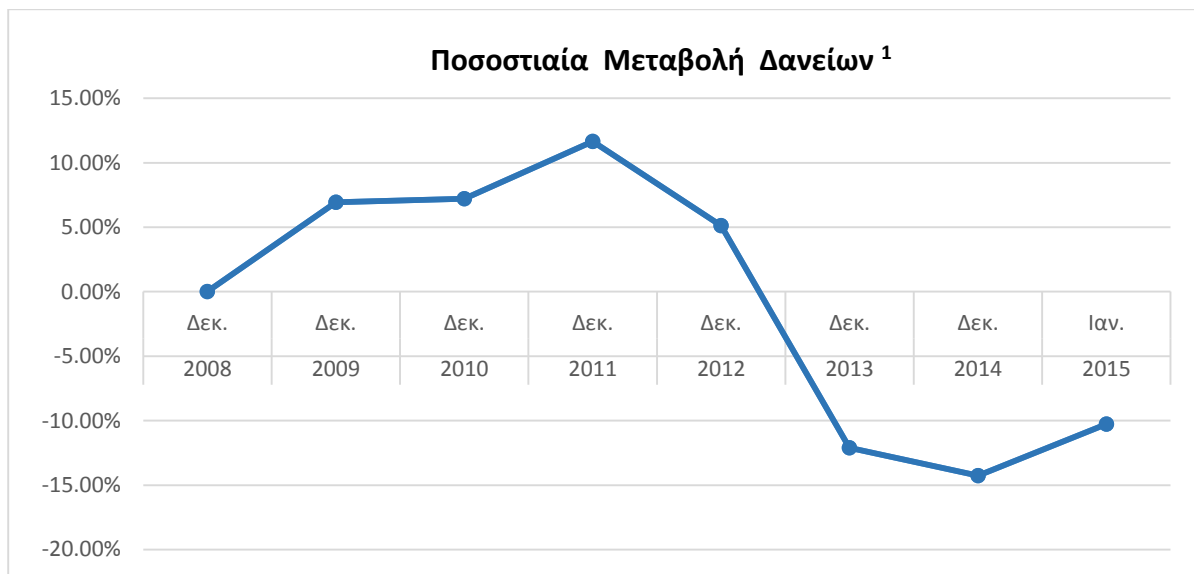
1. Το διάγραμμα ετοιμάστηκε βάσει στοιχείων από την Ιστοσελίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

Όπως αναφέραμε πιο πάνω ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει η περίοδος από το 2008 – 2015. Σύμφωνα και με το πιο κάτω διάγραμμα, όπως ήταν αναμενόμενο, έχουμε αύξηση στο συνολικό ποσό των δανείων του τραπεζικού συστήματος. Συγκεκριμένα ενώ το Δεκέμβριο του 2008 ανέρχονταν σε 52,8δισ, μέχρι το Δεκέμβριο του 2012 ανήλθαν σε 70,8δισ, δηλαδή παρουσίασαν αύξηση περίπου 35%. Ακολούθως μετά τα γεγονότα του Μαρτίου 2013, παρατηρήθηκε μείωση και τον Ιανουάριο του 2015 ανήλθαν σε 63,6δισ μειωμένα κατά περίπου 10%.

1. Το διάγραμμα ετοιμάστηκε βάσει στοιχείων από την Ιστοσελίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου
2. Σύμφωνα με εργασία του κ. Κωνσταντίνου Στεφάνου, « Bing Banks In Small Countries, The Case of Cyprus».

4.5. Το Κυπριακό Σχέδιο Προστασίας Καταθέσεων ³

Το Σχέδιο Προστασίας Καταθέσεων (ΣΠΚ) λειτουργούσε στην Κύπρο από το 2000 μέχρι τον Μάρτιο του 2013, με βάση τους «περί Σύστασης και Λειτουργίας Σχεδίου Προστασίας Καταθέσεων Κανονισμούς» οι οποίοι εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου 34(2) του περί Τραπεζικών Εργασιών Νόμου του 1997, όπως αυτός έχει μετέπειτα τροποποιηθεί. Στα πλαίσια των Κανονισμών αυτών, ιδρύθηκε Ταμείο Προστασίας Καταθέσεων (ΤΠΚ) το οποίο αποτελεί ξεχωριστή νομική οντότητα και το οποίο διοικείται από διαχειριστική Επιτροπή. Ο σκοπός του ΣΠΚ είναι η προστασία των καταθετών και η καταβολή αποζημιώσεων σε περίπτωση που μια τράπεζα δεν είναι σε θέση να αποπληρώσει τις καταθέσεις προς τους πελάτες της. Η κάλυψη του ΣΠΚ ανερχόταν μέχρι τις €100.000 ανά καταθέτη ανά πιστωτικό ίδρυμα.

Το ΣΠΚ καλύπτει όλα τα είδη καταθέσεων (όψεως, ταμειυτηρίου ή προθεσμίας), οι οποίες ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, σε όλα τα νομίσματα. εκτός κάποιων κατηγοριών (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ) Στο ΣΠΚ συμμετέχουν υποχρεωτικά όλες οι τράπεζες που έχουν άδεια λειτουργίας στην Κύπρο από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου και αποδέχονται καταθέσεις από το κοινό, δηλαδή όλες οι τράπεζες που έχουν συσταθεί στην Κυπριακή Δημοκρατία, συμπεριλαμβανομένων και των υποκαταστημάτων τους που λειτουργούν εκτός της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς και οι τράπεζες οι οποίες έχουν συσταθεί σε χώρα άλλη από την Κυπριακή Δημοκρατία και οι οποίες λειτουργούν στην Κυπριακή Δημοκρατία μέσω υποκαταστήματος.

Επίσης στο ΣΠΚ δεν συμμετείχαν η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα Λτδ και όλα τα Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα της Κύπρου.

1. Το διάγραμμα ετοιμάστηκε βάσει στοιχείων από την Ιστοσελίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου
3. Αποσπάσματα από την Ιστοσελίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου και της Τράπεζας Κύπρου

4.6. Σχέδιο Προστασίας Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων (ΣΠΚ & ΕΠΑΙ) ³

Σε συνέχεια του ΣΠΚ συστάθηκε και λειτουργεί από το Μάρτιο του 2013 το ΣΠΚ & ΕΠΑΙ το οποίο στηρίζεται στο ίδιο θεσμικό πλαίσιο με το προηγούμενο και επιπλέον στους περί Σύστασης και Λειτουργίας Σχεδίου Προστασίας Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμους του 2013 και οι περί Σύστασης και Λειτουργίας Σχεδίου Προστασίας Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Κανονισμοί του 2013 και 2014.

Αποτελείται από τα πιο κάτω τρία ταμεία: το Ταμείο Προστασίας Καταθέσεων Τραπεζών, το Ταμείο Προστασίας Καταθέσεων Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων (ΤΠΚ ΣΠΙ) και το Ταμείο Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων. Επίσης συστάθηκε Επιτροπή η οποία αποτελείται από εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών και της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.

Από τις 9 Σεπτεμβρίου 2013 στο Σχέδιο συμμετέχουν επίσης η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα και όλα τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα της Κύπρου σε ξεχωριστό Ταμείο, το ΤΠΚ ΣΠΙ, υπό την αιγίδα, όμως, του ΣΠΚ & ΕΠΑΙ. Η κάλυψη του ΤΠΚ ΣΠΙ παραμένει η ίδια, δηλαδή μέχρι €100.000 ανά καταθέτη ανά πιστωτικό ίδρυμα.

3. Αποσπάσματα από την Ιστοσελίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου και της Τράπεζας Κύπρου

Κεφάλαιο 5

Αιτίες Κατάρρευσης

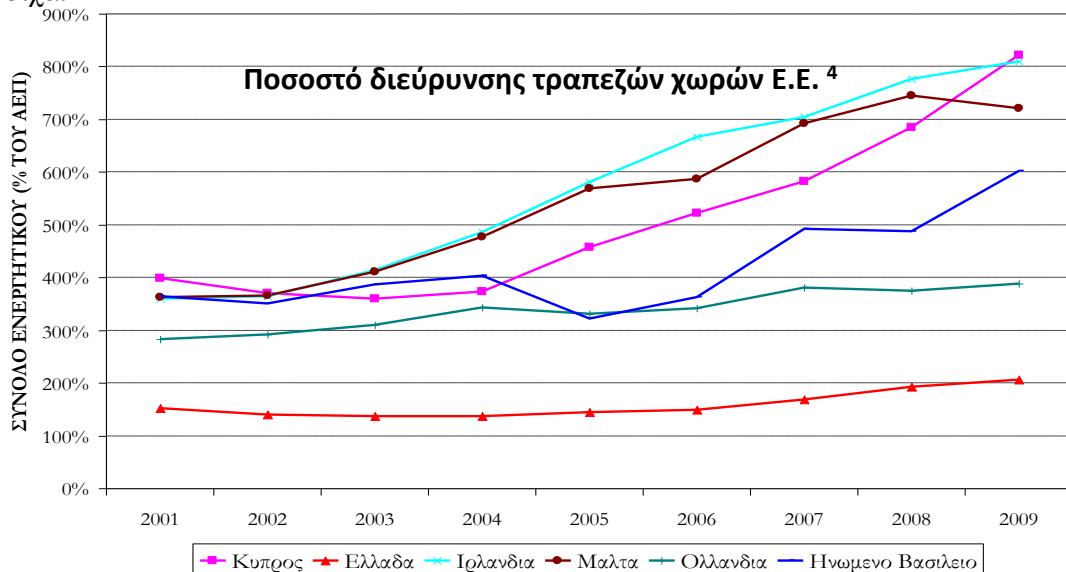
5.1. Εισαγωγή

Η οικονομική κρίση που ξέσπασε στην Κύπρο, υπήρξε η μεγαλύτερη κρίση που γνώρισε η Κυπριακή Δημοκρατία από ιδρύσεως της. Μια σειρά από δυσμενείς αλυσιδωτές εξελίξεις οδήγησαν, το ήδη υπερβολικά ανεπτυγμένο και διογκωμένο τραπεζικό σύστημα, σε κατάρρευση συμπαρασύροντας και την οικονομία λόγω της αλληλεξάρτησης που υπάρχει μεταξύ τους. Η αρχή έγινε από τον Μάιο του 2011, όταν η Κυπριακή Δημοκρατία αποκλείστηκε από τις διεθνείς αγορές κρατικών ομολόγων για σκοπούς δανειοδότησης.

Ακολούθως η κατάσταση επιδεινώθηκε από το απροσδόκητο κτύπημα της κύριας μονάδας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας τον Ιούλιο του 2011. Το καίριο κτύπημα όμως για τις κυπριακές τράπεζες επήλθε από τις ζημιές που υπέστησαν λόγω της μεγάλης έκθεσης τους σε ελληνικά ομόλογα λόγω των αποφάσεων για απομείωση της αξίας τους επηρεάζοντας την κεφαλαιακή βάση της Τράπεζας Κύπρου και της Λαϊκής Τράπεζας.

5.2. Μέγεθος τραπεζικού συστήματος

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, από το 2005 και μετέπειτα το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου είχε παρουσιάσει πολύ υψηλό ύψος καταθέσεων και δάνειων με αποτέλεσμα να διευρυνθεί με γεωμετρική πρόοδο. Ως συνέπεια της πιο πάνω μεγέθυνσής, ήταν να φτάσει στο σημείο να είναι υπερδιπλάσιο του μέσου όρου του όγκου άλλων τραπεζικών συστημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και στην Ευρωζώνη, τα οποία ανέρχονταν σε 357% and 334% του ΑΕΠ αντίστοιχα.

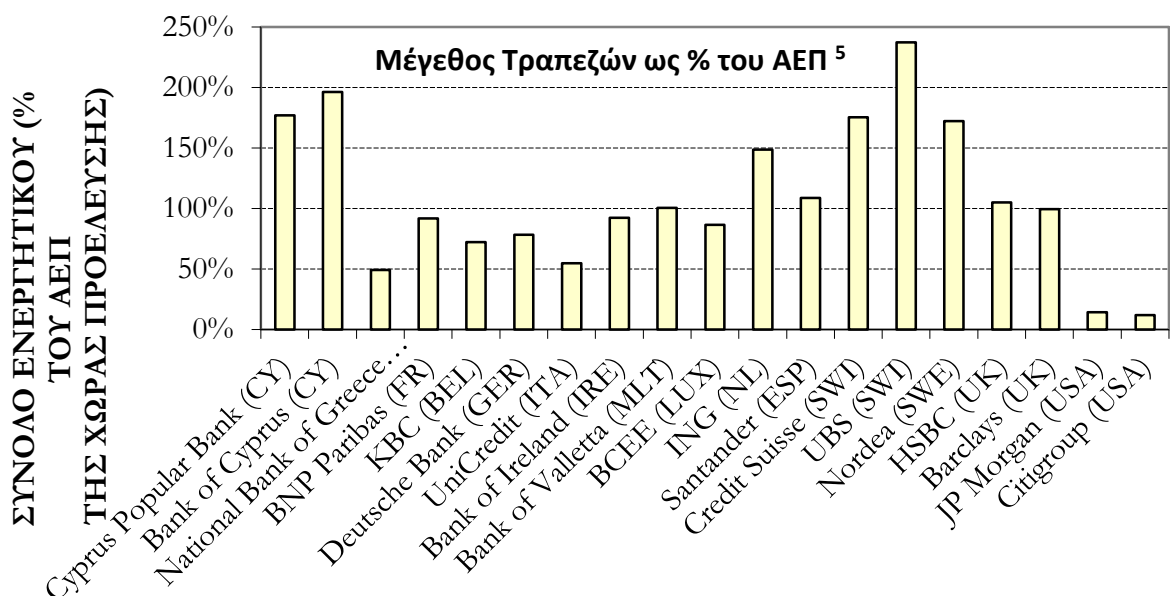
4. Παρουσίαση του κ. Κωνσταντίνου Στεφάνου (Οικονομολόγου) στο Πανεπιστήμιο Κύπρου – 5/11/2011

Παρατηρώντας το πιο πάνω διάγραμμα βλέπουμε ότι κατά την περίοδο 2001 – 2004 το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου είχε παρουσιάσει μια ελαφρά συρρίκνωση. Από το 2005 και μετέπειτα, κυρίως μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρουσιάζει μια συνεχόμενη ανοδική πορεία και ρυθμό μεγέθυνσης με αποτέλεσμα το 2009 να είναι 8 φορές μεγαλύτερο του ΑΕΠ σε σχέση με το 2001 όπου ήταν 4 φορές μεγαλύτερο, με ότι αυτό συνεπαγόταν από πλευράς κινδύνων.

Πιο συγκεκριμένα λειτουργούσαν στην Κύπρο 41 τράπεζες (6 εγχώριες, 5 θυγατρικές ξένων τραπεζών από χώρες μέλη της Ε.Ε., 3 θυγατρικές ξένων τραπεζών από χώρες εκτός της Ε.Ε., 11 υποκαταστήματα ξένων τραπεζών από χώρες μέλη της Ε.Ε., 16 υποκαταστήματα ξένων τραπεζών από χώρες εκτός της Ε.Ε.). Επίσης λειτουργούσαν 97 Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα τα οποία βρίσκονταν κάτω από ένα Κεντρικό Φορέα, την Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, η οποία εποπτευόταν από την Κεντρική Τράπεζα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Κύπρος δεν ήταν η μόνη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εμφάνισε αυτήν την ξέφρενη πορεία αλλά και άλλες χώρες παρουσίαζαν ανάλογη πορεία όπως η Ιρλανδία, η Μάλτα και το Λουξεμβούργο.

5.3. Διάρθρωση τραπεζικού συστήματος

Το κυρίακό τραπεζικό σύστημα παρουσίαζε διαφορές ως προς την διάρθρωση του σε σχέση με αυτά των άλλων ευρωπαϊκών χωρών, και ιδιαίτερα με αυτό του Λουξεμβούργου. Η διαφορά είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος του τραπεζικού συστήματος της Κύπρου, περίπου το 63%, αποτελείται από ντόπιες τράπεζες οι οποίες είναι πιο συστημικές από τις ξένες τράπεζες

και τα υποκαταστήματα σε σχέση με το Λουξεμβούργο στο οποίο το ποσοστό ανέρχεται σε μόλις 10%. Ως αποτέλεσμα της διάρθρωσης αυτής, σε περίπτωση ανάγκης, το βάρος της στήριξης του χρηματοπιστωτικού συστήματος θα επωμίζεται το κυπριακό κράτος.

Επίσης ενώ οι δυο μεγαλύτερες τράπεζες, Τράπεζα Κύπρου και Λαϊκή Τράπεζα, αν και σχετικά μικρές σε μέγεθος διεθνώς, εντούτοις ήταν τεράστιες σε σύγκριση με την κυπριακή οικονομία. Συγκεκριμένα σύμφωνα με το πιο κάτω διάγραμμα, το ενεργητικό της κάθε μιας από αυτές ήταν από τα υψηλότερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης φτάνοντας το 170% και 200% αντίστοιχα του ύψους του ΑΕΠ της Κύπρου. Αξίζει να σημειωθεί ότι πολύ λίγες τράπεζες στην Ευρώπη είχαν αντίστοιχο μέγεθος σε σύγκριση με την οικονομία της χώρας από την οποία προέρχονται. Τέτοια παραδείγματα είναι οι Ελβετικές «UBS» και «Credit Suisse», η Σουηδική «Nordea» και η Ολλανδική ING.

5.4.1. Μεγάλη Έκθεση Κυπριακών Τραπεζών στην Ελλάδα – Κούρεμα Ελληνικού Χρέους

Ένας από τους κυριότερους λόγους που η κυπριακή οικονομία «βούλιαξε» στην ύφεση ήταν τα Ελληνικά Ομόλογα τα οποία «χρεοκόπησαν» το 2012. Οι κυπριακές τράπεζες, ειδικότερα η Τράπεζα Κύπρου και η Λαϊκή Τράπεζα, είχαν αγοράσει τεράστιες ποσότητες Ελληνικών Ομολόγων, με το ύψος της επένδυσής τους, τον Μάρτιο του 2010, να ανέρχεται σε €2,3 δις. και €1,9 δις αντίστοιχα.

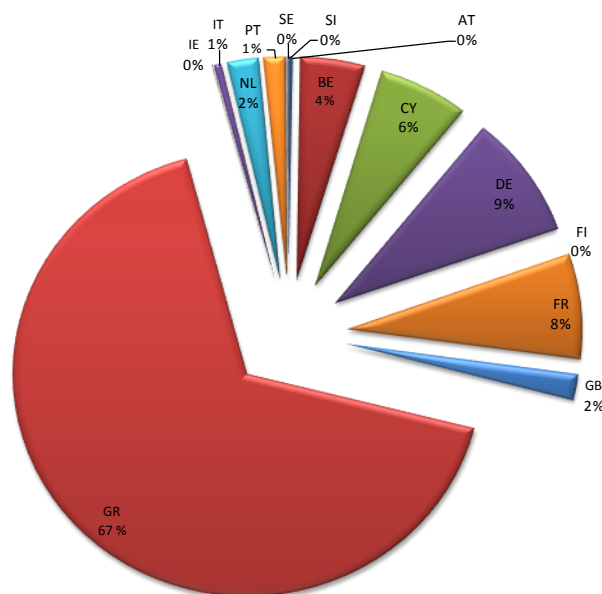
Αναμφίβολα η αδράνεια της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου σε σχέση με τις επενδύσεις των κυπριακών τραπεζών σε Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου κατέστη σημαντική στην ζημιογόνα πορεία τους. Η Κεντρική Τράπεζα ενώ με βάση το άρθρο 30 του Νόμου, είχε το δικαίωμα και μπορούσε να παρέμβει και να επιβάλλει σε μια τράπεζα οποιαδήποτε μέτρα έκρινε αναγκαία για την προστασία της φερεγγυότητας της και των καταθετών της και να απαιτήσει την μείωση του κινδύνου, εντούτοις δεν παρενέβη ακόμα και όταν τα ομόλογα καθίσταντο τοξικά από τις διεθνείς αγορές.

Πιο συγκεκριμένα ενώ τα Ελληνικά Ομόλογα αξιολογούνταν από τους οίκους αξιολόγησης στην κατηγορία «σκουπίδια», δηλαδή χρηματοοικονομικά προϊόντα υψηλού κινδύνου, οι κυπριακές τράπεζες εξακολουθούσαν όχι μόνο να τα έχουν στην κατοχή τους αλλά και να αυξάνουν το μερίδιό της επένδυσής τους σε αυτά. Επίσης η κατηγοριοποίηση αυτή ερχόταν σε αντίθεση με το σύμφωνο της Βασιλείας II, το οποίο σύμφωνα με τους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας τα θεωρούσε προϊόντα μηδενικού κινδύνου χωρίς να χρειάζεται οποιαδήποτε στάθμιση εκ μέρους του ενεργητικού, δίνοντας «άλλοθι» στις τράπεζες για την επένδυσή τους.

Έτσι σύμφωνα με τα stress test που διεξάχθηκαν από το Committee of European Banking Supervisors, τον Ιούλιο του 2011, το ύψος του ελληνικού δημόσιου χρέους μέσω της έκδοσης ομολόγων είχε ανέλθει στα 98,2 δισεκατομμύρια ευρώ.

Παρατηρώντας το πιο κάτω διάγραμμα, το οποίο παρουσιάζει την γεωγραφική κατανομή του ελληνικού χρέους που κατέχουν οι τράπεζες, δηλαδή τη διακράτηση ελληνικών ομολόγων από τις διάφορες χώρες, παρατηρούμε ότι οι κυπριακές τράπεζες ήταν από τους μεγαλύτερους κατόχους τέτοιων τίτλων. Συγκεκριμένα βρίσκονταν στην 4η θέση με κατοχή του 6% του συνολικού δημοσίου χρέους της Ελλάδας, με το ύψος της επένδυσης να ανέρχεται στα 5,9δισ . Στην πρώτη θέση, όπως ήταν αναμενόμενο άλλωστε, κυριαρχούσε η Ελλάδα με ποσοστό 67%, στην δεύτερη θέση η Γερμανία με ποσοστό 9% και στην τρίτη θέση η Γαλλία με 8%. Εάν στους πιο πάνω υπολογισμούς συνυπολογιστεί και η συμμετοχή του δανεισμού προς τράπεζες της χώρας, τότε οι κυπριακές τράπεζες ανεβαίνουν στην 2η θέση, με ποσοστό 12%, μετά την Ελλάδα της οποίας το ποσοστό ανέρχεται σε 69%.

Ποσοστό παρακράτησης Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου από χώρες της Ε.Ε. ⁶

Αδιαμφισβήτητα οι αποφάσεις για αναδιάρθρωση του Ελληνικού Δημοσίου Χρέους με συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (PSI και PSI+) όπως αποφασίστηκαν: α) την 11^η Ιουλίου 2011 με απομείωση της αξίας των ομολόγων κατά 21% και β) την 26^η Οκτωβρίου 2011 (με σε ισχύ από 24/2/2012) και προνοούσε επιπλέον απομείωση της ονομαστικής αξίας των ομολόγων κατά 60%, υπήρξαν καταλυτικές στην εξέλιξη της κυπριακής οικονομίας προκαλώντας ζημιές που καμία άλλη Ευρωπαϊκή Οικονομία δεν υπέστη ανάλογες.

Έτσι οι δύο μεγάλες κυπριακές τράπεζες έχασαν δισεκατομμύρια ευρώ, λόγω της έκθεσης του στα ελληνικά ομόλογα. και υπέστησαν συνολική ζημιά περίπου 4,2 δις ευρώ. Συγκεκριμένα για την Τράπεζα Κύπρου οι ζημιές ανέρχονταν σε 1,6 δις και για την Marfin σε 2,6 δις, οι οποίες αντιστοιχούσαν περίπου στο 25% του ΑΕΠ της Κύπρου. η οποία επηρέασε την κεφαλαιακή βάση, τόσο της Τράπεζας Κύπρου όσο και της Λαϊκής Τράπεζας.

5.4.2. Επενδύσεις Τράπεζας Κύπρου σε ΟΕΔ

Σύμφωνα με την έκθεση της «Alvarez and Marshal», από το 2007 η Τράπεζα Κύπρου άρχισε να επενδύει μέρος των κεφαλαίων της σε Ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου. Μέχρι το 2011 όπου λήφθηκε η απόφαση για απομείωση της αξίας των ελληνικών ομολόγων παρουσιάστηκαν διάφορες αυξομειώσεις στο ύψος της επένδυσης σύμφωνα με την πιο κάτω γραφική παράσταση.

Από το 2007 μέχρι τις αρχές του 2009 η επένδυση σε ομόλογα ανερχόταν σε 500 εκατ. Ευρώ. Ακολούθως μέχρι τα μέσα του 2009 παρατηρούμε μια απότομη αύξηση στην επένδυση σε ΟΕΔ, όπου το συνολικό ύψος της ανήλθε στα 1,8 δις ευρώ. Επίσης, βλέπουμε ότι προς το τέλος του 2009 η τράπεζα είχε μειώσει την επένδυση της σε ΟΕΔ.

7. Έκθεση επιτροπής θεσμών για τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Συγκεκριμένα στις 10 Δεκεμβρίου 2009 (σημείο Α' στο διάγραμμα), ο τότε Γενικός Διευθυντής του συγκροτήματος, κ. Γιάννης Κυπρής ανακοίνωνε ότι η τράπεζα είχε πωλήσει ΟΕΔ αξίας 1,7 δις ευρώ που είχε στην κατοχή μειώνοντας την έκθεση της από 1,8 δις σε 0,1 δις ευρώ.

Όμως από την ίδια κιόλας μέρα η εν λόγω τράπεζα άρχισε την επαναγορά ομολόγων. Έτσι κατά το πρώτο τρίμηνο του 2010 η Τράπεζα Κύπρου προέβη στην αγορά ΟΕΔ αξίας 1,6 δις αυξάνοντας το χαρτοφυλάκιο της σε 2 δις. Μέχρι τον Απρίλιο του 2010 συνεχίστηκε η αγορά ΟΕΔ ανεβάζοντας το ύψος της επένδυσης στα 2,3 δις ευρώ, παρά τις συνεχείς υποβαθμίσεις από τους οίκους αξιολόγησης και την κατάταξη τους στο επίπεδο «σκουπίδια».

Ενώ η τράπεζα είχε στη διάθεση της πληροφόρηση από τους οίκους αξιολόγησης, για τις συνεχείς υποβαθμίσεις της ελληνικής οικονομίας στο σύνολο της και των ΟΕΔ, εντούτοις προέβη σε ελάχιστη μείωση του ύψους της επένδυσης της. Έτσι στις 24 Φεβρουαρίου 2012, όταν ολοκληρώθηκαν οι εργασίες για το ύψος της απομείωσης του Ελληνικού χρέους (σύμφωνα με την απόφαση του Eurogroup της 26ης Οκτωβρίου 2011), η Τράπεζα Κύπρου είχε στην κατοχή της ομόλογα ύψους 2,075 (σημείο Β) και υπέστη ζημιές ύψους 1,3 δις.

Εύλογα προκύπτει το ερώτημα, γιατί την ώρα που οι τράπεζες άλλων Ευρωπαϊκών χωρών ξεφορτώνονταν τα Ελληνικά ομόλογα, η Τράπεζα Κύπρου ενώ και αυτή τα είχε ξεφορτωθεί, ξαφνικά άλλαξε ρότα εκτιμώντας ότι αυτά δεν αποτελούν επικίνδυνη επένδυση και προχώρησε σε μαζικές αγορές.

5.5. Η έκδοση αξιογράφων κεφαλαίου

Σύμφωνα με τον ορισμό τους τα αξιόγραφα κεφαλαίου είναι χρηματοοικονομικά προϊόντα χωρίς ημερομηνία λήξης με δυνατότητα όμως κατ' επιλογή της τράπεζας και μετά από έγκριση της κεντρικής Τράπεζας να εξαγοραστούν μετά από περίοδο πέντε χρόνων από την ημερομηνία έκδοσης τους. Επίσης τα αξιόγραφα αποτελούν άμεσες, μη εξασφαλισμένες δευτερεύουσες υποχρεώσεις των τραπεζών και κινητές αξίες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου όπου οι κάτοχοι τους θεωρούνται δανειστές της τράπεζας.

Σύμφωνα με την έκθεση της επιτροπής θεσμών της Βουλής, διαφάνηκε ότι οι εποπτικές αρχές δεν ασκούσαν ικανοποιητικό έλεγχο προς τις τράπεζες με αποτέλεσμα αυτές να προβαίνουν στην υπερβολική έκδοση αξιογράφων. Συγκεκριμένα οι δυο μεγαλύτερες τράπεζες (Τράπεζα Κύπρου και Λαϊκή Τράπεζα) προέβαιναν κατά καιρούς τα τελευταία χρόνια, από το 2007 – 2013, στην έκδοση αξιογράφων κεφαλαίου με σκοπό την ενίσχυση των πρωτοβάθμιων κεφαλαίων τους. Δηλαδή τα κεφάλαια αυτά χρησιμοποιούνταν για την κάλυψη των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με τους κανόνες της Βασιλείας. Επίσης χρησιμοποιούνταν και για την απομείωση ζημιών οι οποίες προκλήθηκαν από την τρέχουσα οικονομική

κατάσταση, δημιουργώντας επιπλέον προβλήματα στη λειτουργία των ίδιων και του τραπεζικού συστήματος. Η πρακτική αυτή αύξησης των κεφαλαίων των τραπεζών ακολουθήθηκε λαμβάνοντας υπόψη τις ευνοϊκές συνθήκες που επικρατούσαν στο ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον αλλά και στην σημασία που είχε για τις ίδιες η ανάπτυξη τους η διατήρησή ισχυρών ανταγωνιστικών δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας με σκοπό τη συνέχιση της ανάπτυξης και μεγέθυνσης τους.

5.6. Αποκλεισμός από αγορές

Τα προβλήματα της κυπριακής οικονομίας είχαν αρχίσει να φαίνονται από τον Νοέμβριο του 2010, όταν ο οίκος αξιολόγησης Standard and Poor's υποβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας από Aa3 σε A2. Μέχρι τον Μάρτιο του 2013 ακολούθησαν άλλες 23 υποβαθμίσεις, επισημαίνοντας κάθε φορά την εξάρτηση των κυπριακών τραπεζών από τις εξελίξεις της Ελλάδας, την διόγκωση των δημοσιονομικών προβλημάτων και τα προβλήματα στον τραπεζικό τομέα και την αδυναμία της κυβέρνησης να στηρίξει τις τράπεζες σε περίπτωση που θα παρίστατο ανάγκη.

Λίγο μετά την έκρηξη στο Μαρί, τον Σεπτέμβριο του 2011 και οι τρεις διεθνείς οίκοι αξιολόγησης, Moody's, S&P και Fitch, προχώρησαν σε υποβάθμιση της χρηματοπιστωτικής αξιοπιστίας της Κύπρου, καθώς οι επιπτώσεις από τη έκρηξη επηρέαζαν την οικονομία, προκαλώντας σημαντικές ελλείψεις στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, επιδεινώνοντας ακόμη περισσότερο τις προοπτικές της κυπριακής οικονομίας. Η υποβάθμιση εκτίναξε τα επιτόκια των μακροπρόθεσμων κυπριακών κρατικών ομολόγων πάνω από το 12%, κλείνοντας στην πράξη τη στρόφιγγα δανεισμού από τις κεφαλαιαγορές για την Κυπριακή Δημοκρατία αναγκάζοντας το κράτος να αναζητήσει άλλες μορφές χρηματοδότησης

Ως αποτέλεσμα της πιο πάνω υποβάθμισης του κυπριακού χρέους σε «μη επενδύσιμο», ήταν να στραφεί η κυβέρνησή προς την εξεύρεση εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης για την κάλυψη των αναγκών. Έτσι αντί να αποταθεί για βοήθεια προς τους ευρωπαϊκούς μηχανισμούς στήριξης, στράφηκε προς την Ρωσία με την σύναψη συμφωνίας για διακρατικό δανεισμό ύψους 2,5δισ.

5.7. Έκρηξη στο Μαρί

Την 11 Ιουλίου 2011 σημειώθηκε η έκρηξη στο Μαρί η οποία προκάλεσε την καταστροφή του ηλεκτροπαραγωγικού σταθμού της Κύπρου. Οι οικονομικές συνέπειες της έκρηξης ήταν τεράστιες αφού με την καταστροφή του ηλεκτροπαραγωγού σταθμού του Βασιλικού η Κύπρος

έμεινε χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα. Μερική λύση βρέθηκε με την αγορά ηλεκτρισμού από το ψευδοκράτος και την ενοικίαση γεννητριών από άλλες χώρες όμως αυτά τα μέτρα δεν ήταν αρκετά. Πολλές επιχειρήσεις δεν μπορούσαν να λειτουργήσουν λόγω των μεγάλων διακοπών στην ηλεκτροδότηση και ενώ η οικονομική κρίση είχε κάνει την εμφάνιση της τα πράγματα γινόταν ακόμα χειρότερα. Επίσης λόγω της έκρηξης αυξήθηκε το κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά επιβαρύνοντας τους περισσότερο.

Σύμφωνα με έρευνα που έγινε δύο εβδομάδες μετά την έκρηξη, οι συνέπειες για την οικονομία ήταν άμεσες. Έτσι βλέπουμε ότι κατά τον Ιούλιο του 2011, υπήρχε μείωση του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων, κατά μέσο όρο, περίπου 6,4% η οποία αντιστοιχεί σε περίπου στο 7% του ΑΕΠ. Αναλυτικότερα οι μειώσεις στην προσφορά και τη ζήτηση ανά κλάδο παρουσιάζονται στον πιο κάτω πίνακα.

Μείωση στη προσφορά και ζήτηση λόγω της έκρηξης ⁸		
Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	Προσφορά	Ζήτηση
Υπηρεσίες	7,5 %	4,8 %
Λιανικό Εμπόριο	15,9 %	18,2 %
Κατασκευές	10,1 %	5,4 %
Μεταποίηση	15,1 %	12,9 %

Αξίζει να σημειωθεί ότι η έκρηξη δεν ήταν από μόνη της άμεσος παράγοντας για την κατάρρευση της οικονομίας αλλά σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα προβλήματα της οικονομίας συνέβαλε και αυτή στην κατάρρευση.

7. Έκθεση επιτροπής θεσμών για τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

8. Σχόλιο οικονομικής πολιτικής, Τεύχος 23, Αύγουστος 2011

Κεφάλαιο 6

Οι αποφάσεις του Eurogroup

6.1. Εισαγωγή

Οι αποφάσεις της 16^{ης} Μαρτίου 2013 όπως έχει αποδειχθεί εκ των υστέρων από τα αποτελέσματα τους, αλλά και από τις πληροφορίες που υπάρχουν για το τι προηγήθηκε της λήψης τους, δεν ήταν αποφάσεις οι οποίες λήφθηκαν σε μία νύχτα κατά τη διάρκεια της συνεδρίας του Eurogroup. Σύμφωνα με τα αρχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αποδεικνύεται ότι η επεξεργασία των αποφάσεων είχαν ξεκινήσει πολλούς μήνες πριν τη συνεδρία, με τη συμμετοχή μάλιστα και Κύπριων τεχνοκρατών. Φαίνεται ότι από την αρχή υπήρχε ένα σχέδιο για διάλυση του κυπριακού τραπεζικού συστήματος και εξόντωσης της οικονομίας. Το κούρεμα των καταθέσεων, το ξεπούλημα των υποκαταστημάτων των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα και το φόρτωμα του ELA της Λαϊκής Τράπεζας στην Τράπεζα Κύπρου ήταν μόνο μερικά από τα στοιχεία του σχεδίου.

Παρά τις όποιες διαβεβαιώσεις και δεσμεύσεις από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας ότι δεν θα δεχόταν κούρεμα καταθέσεων εντούτοις ο κ. Αναστασιάδης γύρισε από το Eurogroup της Παρασκευής, κομίζοντας στην Κύπρο, χαράτσι επί των καταθέσεων, υποστηρίζοντας ότι το δίλημμα που του τέθηκε ήταν "κούρεμα" ή "χρεοκοπία". Το αποτέλεσμα ήταν η Κύπρος να βυθιστεί σε μια άνευ προηγουμένου πολιτική και οικονομική κρίση.

6.2. 1^η Απόφαση Eurogroup

Μετά από διαβουλεύσεις μηνών η κυβέρνηση κατέληξε σε μια πολιτική συμφωνία με το Eurogroup στις 16 Μαρτίου 2013. Συγκεκριμένα, συμφώνησε αφενός στην παροχή οικονομικής βοήθειας €10 δις από το Eurogroup με ενδεχόμενη συνεισφορά και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και αφετέρου στη λήψη μέτρων από τη Δημοκρατία στη βάση ιδίων πόρων και δημοσιονομικών πολιτικών. Τα μέτρα αυτά αφορούσαν την επιβολή εφάπαξ εισφοράς σταθερότητας προς όλους τους καταθέτες, ντόπιους και μη, ασφαλισμένους και ανασφάλιστους, επιβάλλοντας φόρο αλληλεγγύης 9,9% στις ανασφάλιστες καταθέσεις άνω των €100,000 και 6,75% σε όλες τις καταθέσεις που υπήρχαν στο τραπεζικό σύστημα κάτω των €100,000. Έτσι, μετά από συνεχείς διαβουλεύσεις των κομμάτων στη βουλή, και παρά τις πιέσεις των Ευρωπαίων για ψήφιση του νομοσχεδίου, σε συνεδρία της κυπριακής Βουλής στις 19 Μαρτίου 2013, η πλειοψηφία της απέρριψε το νομοσχέδιο που υλοποιούσε την εν λόγω συμφωνία.

Το επιβαλλόμενο προς την Κυπριακή Δημοκρατία μέτρο, ακόμα και αν εγκρινόταν από τη Βουλή διά της εγκρίσεώς του, παραβίαζε κατάφορα τόσο την κοινοτική οδηγία περί προστασίας καταθέσεων αλλά και το κυπριακό σύστημα καταθέσεων. Οι καταθέτες, που μέχρι εκείνο το διάστημα, γνώριζαν ότι οι καταθέσεις τους έως €100.000 ήταν εγγυημένες, κλήθηκαν σε υποχρεωτικό κούρεμα 6,75%. Από την πρώτη στιγμή, είχαν αρχίσει αντιδράσεις όχι μόνο στο εσωτερικό αλλά σε πανευρωπαϊκό επίπεδο για την απόφαση αυτή.

Μετά τις εξελίξεις αυτές η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα την 21^η Μαρτίου 2013 ανακοίνωσε ότι θα διατηρήσει την έκτακτη παροχή ρευστότητας μέσω του ELA προς τις κυπριακές τράπεζες μόνο μέχρι τις 25 Μαρτίου, εκτός αν θα βρισκόταν σε ισχύ πρόγραμμα της Ε.Ε. και του Δ.Ν.Τ. που θα διασφάλιζε τη φερεγγυότητα των εν λόγω τραπεζών. Μέχρι εκείνη τη περίοδο η Λαϊκή Τράπεζα είχε ήδη αξιοποιήσει όλα τα ενέχυρα της για απορρόφηση έκτακτης ρευστότητας. Ήταν λοιπόν βέβαιος ο κίνδυνος της άμεσης χρεοκοπίας της Λαϊκής Τράπεζας και κατά συνέπεια της Κυπριακής Δημοκρατίας ως εγγυητριάς της, σε σχέση με τα εν λόγω ομόλογα αλλά και ως υπόχρεας βάσει των δικών της κρατικών ομολόγων, με αλυσιδωτές επιπτώσεις στην Τράπεζα Κύπρου αλλά και σε ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα και το κράτος. Οι επιπτώσεις θα επηρέαζαν όλες ανεξαιρέτως τις καταθέσεις (ασφαλισμένες και ανασφάλιστες) αφού διαθέσιμα κρατικά ποσά προς κάλυψη αυτών (βάσει των σχετικών Σχεδίων Προστασίας Καταθέσεων) ήταν ανύπαρκτα.

Μετά τις εξελίξεις αυτές και με τον φόβο για μαζικές εκροές καταθέσεων, οι τράπεζες παρέμειναν κλειστές μέχρι την επόμενη συνεδρία του Eurogroup και την ψήφιση του νομοσχεδίου για την αναδιάρθρωση των τραπεζών. Έτσι στις 22 Μαρτίου 2013 η πλειοψηφία της Βουλής ψηφίζει τον περί Εξυγίανσης Πιστωτικών και άλλων Ιδρυμάτων Νόμο του 2013, ανοίγοντας το δρόμο για συμφωνία στο επόμενο Eurogroup.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ευρώπη κατάφερε: (α) να θέσει υπό αμφισβήτηση την ασφάλεια των εγγυημένων καταθέσεων (παρά το γεγονός ότι τελικά την σεβάστηκε), (β) να επαναφέρει στο προσκήνιο τα ερωτήματα περί αποπομπής κράτους-μέλους της νομισματικής ένωσης και (γ) να θυσιάσει την αρχή της ενοποιημένης αγοράς κεφαλαίων, στην οποία, βέβαια, περιορισμοί στη μετακίνηση των κεφαλαίων δεν νοούνται.

6.3. 2^η Απόφαση Eurogroup

Δεδομένων των πιο πάνω εξελίξεων, το Eurogroup σε μια δεύτερη του συνεδρία στις 24 και 25 Μαρτίου 2013 αποφάσισε να διασφαλιστούν οι καταθέσεις κάτω των €100.000, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή οδηγία προστασίας καταθέσεων. Η συμφωνία προέβλεπε όμως την

δραματική σμίκρυνση του κυπριακού χρηματοπιστωτικού τομέα. Αποφασίστηκε όπως η δεύτερη μεγαλύτερη τράπεζα, η Λαϊκή Τράπεζα τεθεί σε εκκαθάριση με πλήρη συνεισφορά των μετόχων, ομολογιούχων και ανασφάλιστων καταθετών. Περαιτέρω η Λαϊκή Τράπεζα θα διαχωριζόταν σε μια καλή και κακή τράπεζα, με την καλή τράπεζα να συγχωνεύεται με την Τράπεζα Κύπρου την μεγαλύτερη τράπεζα.

Τα 9 δισεκατομμύρια ευρώ που είχε λάβει η Λαϊκή Τράπεζα από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό παροχής Έκτακτης Ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance - ELA) θα μεταβιβαζόταν ως χρέος της Τράπεζας Κύπρου. Περαιτέρω η ανακεφαλαιοποίηση και της Τράπεζας Κύπρου θα γινόταν με πλήρη συνεισφορά των μετόχων και των ομολογιούχων καθώς και με μετατροπή των ανασφάλιστων καταθέσεων σε μετοχές, το λεγόμενο κούρεμα των καταθέσεων. Έτσι το 37,5% των ανασφάλιστων καταθέσεων μετατράπηκαν αυτόματα σε μετοχές ενώ το άλλο 22,5% των καταθέσεων παρέμειναν δεσμευμένες ώστε να μετατραπούν αν χρειαζόταν σε μετοχές. Το υπόλοιπο 40% παρέμεινε επίσης δεσμευμένο για σκοπούς διασφάλισης ρευστότητας. Μετά από τρεις μήνες δέσμευσης των καταθέσεων, είχε καθοριστεί το ύψος ακριβές ύψος της ζημιάς που θα υφίσταντο οι καταθέτες το οποίο τελικά ανήλθε συνολικά στο 47,5%.

6.4. Αντιδράσεις παγκόσμιων αγορών

Στην περίπτωση της Κύπρου ισχύει η φράση για τις αγορές ότι «Τα κακά νέα βγαίνουν πάντα Παρασκευή». Σύμφωνα με την φράση αυτή οι ζημιές, οι απώλειες των επιχειρήσεων αλλά και οι διεθνώς αρνητικές εξελίξεις ανακοινώνονται συνήθως τις Παρασκευές όπου κλείνουν οι αγορές και τα χρηματιστήρια, για να μπορεί να υπάρξει περιθώριο αντίδρασης μέσα στο Σαββατοκύριακο και περιορισμό, όσο είναι δυνατό, των απωλειών με το άνοιγμα τους. Έτσι παρά τις προσπάθειες του Eurogroup για την άμεση ψήφιση του νομοσχεδίου από την Κυπριακή Βουλή μέχρι την Κυριακή, για την αποφυγή οποιονδήποτε αντίδρασεων από τις αγορές εντούτοις αυτό δεν κατέστη δυνατό. Η Κυπριακή Βουλή δεν κατάφερε να περάσει το νομοσχέδιο προκαλώντας περαιτέρω αντιδράσεις διεθνώς αλλά και κλυδωνισμούς στις αγορές. Οι επενδυτές στράφηκαν σε πιο ασφαλείς τοποθετήσεις όπως ήταν το δολάριο και τα κρατικά ομόλογα άλλων χωρών εκτός ευρωζώνης, π.χ. όπως τα ιαπωνικά κρατικά ομόλογα.

Έτσι οι ευρωπαϊκές αλλά και οι διεθνείς χρηματαγορές άνοιξαν με απώλειες, επιβεβαιώνοντας τις προβλέψεις των αναλυτών. Πιο συγκεκριμένα στα Ευρωπαϊκά χρηματιστήρια οι απώλειες κυμαίνονταν περίπου στο 2%. Πιο συγκεκριμένα ο δείκτης CAC40 του Παρισιού εμφάνισε απώλειες 2,2%, ο δείκτης FTSE MIB στο Μιλάνο 2,7%, ο δείκτης

IBEX στη Μαδρίτη 2,7%, ο δείκτης DAX στη Φρανκφούρτη 1,8% και ο δείκτης FTSE100 στο Λονδίνο πτώση 1,6%. Επίσης εκτός από τα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια πτώση παρουσίασε και το χρηματιστήριο της Μόσχας με την πτώση να αγγίζει το 3,6% λόγω του ύψους των ρωσικών καταθέσεων στο νησί.

Εκτός από την αντίδραση των αγορών χρηματιστηρίων διεθνώς είχαμε και υποχώρηση του ευρώ έναντι των άλλων νομισμάτων. Έτσι τη Δευτέρα το ευρώ υποχώρησε, στο χαμηλότερο επίπεδο των τριών τελευταίων εβδομάδων έναντι του δολαρίου, φτάνοντας στα 1,2895 δολάρια ανά ευρώ σε σχέση με την ισοτιμία 1,30 δολάρια ανά ευρώ, η οποία υπήρχε την Παρασκευή πριν την απόφαση για κούρεμα καταθέσεων. Επίσης παρατηρήθηκε και υποχώρηση του ευρώ έναντι του Ιαπωνικού Γιεν το οποίο ανήλθε στα 121,85 γιεν ανά ευρώ από 124,96 γιεν ανά ευρώ την Παρασκευή.

6.5. Περιοριστικά Μέτρα

Μετά τα πιο πάνω γεγονότα, και αφού οι τράπεζες παρέμειναν κλειστές για 10 ημέρες (από τις 16/3/2013 – 26/3/2013), αποφασίστηκε όπως ανοίξουν την Πέμπτη 27/3/2013 για την εξυπηρέτηση τους κοινού. Όπως έχει ήδη αναφερθεί υπήρχε ο φόβος για την μαζική εκροή καταθέσεων από το κυπριακό τραπεζικό σύστημα, έτσι επιβλήθηκαν μέτρα για τον περιορισμό των συναλλαγών στην Κύπρο με Προεδρικό Διάταγμα το οποίο ανακοινώθηκε μέσω του υπουργείου Οικονομικών.

Μερικά από τα μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν τα πιο κάτω:

- Επιτρεπόταν να γίνεται ανάληψη μόνο €300 ανά ημέρα
- Απαγόρευση εξαργύρωσης επιταγών, επιτρεπόταν μόνο η κατάθεση σε τραπεζικό λογαριασμό.
- Απαγόρευση μεταφοράς χρημάτων εκτός της Δημοκρατίας.
- Απαγόρευση τερματισμού κατάθεσης προθεσμίας πριν την καθορισμένη ημερομηνία λήξης της εκτός ορισμένων εξεραίσεων
- Επιβολή ανώτατου ορίου μεταφοράς €3000 ή ισόποσου ποσό σε ξένο νόμισμα ανά φυσικό πρόσωπο ανά ταξίδι στο εξωτερικό

Ακολούθησε μια μεταβατική περίοδος προσαρμογής, περίπου 2 ετών, μέχρι την ομαλοποίηση του τραπεζικού συστήματος και την πλήρη άρση στους περιορισμούς. Κατά το διάστημα αυτό, με διατάγματα της η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, επέβαλλε χαλαρώσεις στα περιοριστικά μέτρα ανάλογα με την πορεία του τραπεζικού συστήματος. Έτσι στις 6 Απριλίου

2015 άρθηκαν πλήρως όλοι οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων από όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

6.6. Η πώληση των υποκαταστημάτων στην Ελλάδα

Ός προϋπόθεση για την έγκριση του πακέτου στήριξης από τους διεθνείς δανειστές τέθηκε η πώληση των υποκαταστημάτων στην Ελλάδα για συρρίκνωση του τραπεζικού τομέα. Εντός του πλαισίου αυτού μεταξύ της 11ης και 13ης Μαρτίου 2013 έγιναν επαφές της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου και του Υπουργείου Οικονομικών με την Τράπεζα της Ελλάδος και το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην παρουσία εκπροσώπων της Τρόικας της Κύπρου και της Ελλάδας.

Σύμφωνα με την έκθεση της κοινοβουλευτικής επιτροπής θεσμών της βουλής, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η πώληση των υποκαταστημάτων στην Ελλάδα ήταν επιζήμια για το κυπριακό τραπεζικό σύστημα και δεν έπρεπε να πραγματοποιηθεί ή τουλάχιστον με τον τρόπο που τελικά πραγματοποιήθηκε. Διευκρινίζεται ότι κάτω από την πρωτοφανή πίεση και τις περιστάσεις που επικρατούσαν τις συγκεκριμένες μέρες του Μαρτίου το κράτος λειτούργησε σπασμωδικά χωρίς διαπραγματευτική ικανότητα με άμεσο όφελος προς την ελληνική τράπεζα εις βάρος της κυπριακής οικονομίας. Συγκεκριμένα η επιτροπή εκτιμά ότι η ζημιά για την Κύπρο ανήλθε στο ποσό των 3,5 δις ευρώ με εμφανή οφέλη για την Τράπεζα Πειραιώς ως αγοραστή.

Με την πώληση των Ελληνικών υποκαταστημάτων των Κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα επιτεύχθηκε άμεση σμίκρυνση του κυπριακού τραπεζικού συστήματος κατά περίπου 130% του ΑΕΠ της Κύπρου.

6.7. Έξοδος η παραμονή στο ευρώ

Ήταν η έξοδος από την ευρωζώνη εφικτή λύση ή όχι κατά τις κρίσιμες ημέρες του Μαρτίου 2013; Σε αυτό το ερώτημα υπήρχαν δύο σχολές σκέψεις, η μια υπέρ της εξόδου από την ευρωζώνη και η άλλη υπέρ της παραμονής στο ευρώ.

Σύμφωνα με την πρώτη, η Κύπρος ήταν μια πολύ ανοικτή οικονομία με δύο βασικούς τομείς εξαγωγών: τις τραπεζικές υπηρεσίες και τον τουρισμό. Ο πρώτος από τους δύο πλήγηκε ανεπανόρθωτα μετά τις αποφάσεις του Eurogroup και έτσι η Κύπρος εισέπραξε το μεγαλύτερο μέρος του κόστους μιας εξόδου. Είχε απομείνει με ένα νόμισμα το οποίο «διαφέρε ριζικά» από το ευρώ των υπόλοιπων χωρών, με ένα τραπεζικό σύστημα που ουσιαστικά δεν λειτουργούσε, με πλήρως καταρρακωμένη την όποια έφεση ντόπιων και ξένων να επενδύσουν στη χώρα. Με

δεδομένο ότι οι πολίτες και το κράτος δεν είχαν πρόσβαση στις ξένες αγορές, και πολλοί εξ αυτών δεν είχαν καν πρόσβαση στις καταθέσεις τους, η επιστροφή στην κυπριακή λίρα θα γινόταν με ελάχιστο επιπρόσθετο κόστος. Παράλληλα, υπήρχε και το κόστος παραμονής στην ευρωζώνη, το οποίο συνεπαγόταν τεραστίων διαστάσεων σοβαρή πίεση, η οποία θα διαρκούσε για πολλά χρόνια, η οποία εξυπάκουε στο όνομα «μνημονιακή ύφεση».

Επίσης με την ένταξη της στο ευρώ η Κύπρος, είχε εκχωρήσει την οικονομική, νομισματική και συναλλαγματική της κυριαρχία στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Πιο συγκεκριμένα το κράτος έχει απωλέσει τη νομισματική πολιτική, η οποία ήταν ενεργό εργαλείο επηρεασμού των επιτοκίων και της προσφοράς χρήματος. Με την επιστροφή στη λίρα το κράτος θα μπορούσε να χαράξει μόνο του τη νομισματική του πολιτική.

Την ίδια στιγμή, μια γενναία υποτίμηση του νομίσματος θα έφερνε πλεονεκτήματα και θα καθιστούσε και πάλι την Κύπρο ελκυστικό τουριστικό προορισμό. Εν κατακλείδι, σύμφωνα με αυτήν την σχολή σκέψης, ισχυρά οικονομικά επιχειρήματα υπέρ της παραμονής της Κύπρου στην ευρωζώνη έπαυαν να υπάρχουν και η παραμονή στην ευρωζώνη θα καταδίκασε σε μόνιμη ύφεση την Κύπρο.

Σύμφωνα με τη δεύτερη σχολή σκέψης, το ευρώ δίνει ασφάλεια και σταθερότητα σε ένα μικρό κράτος όπως η Κύπρος. Σε περίπτωση που η χώρα έφευγε από την ευρωζώνη, θα είχαμε αρνητικά σενάρια, όπως η απομάκρυνση μαζικών κεφαλαίων από το τραπεζικό μας σύστημα (διατραπεζική κατάρρευση) και υποτίμηση του νέου νομίσματος. Ως αποτέλεσμα τις υποτίμησης θα είχαμε κατακόρυφες αυξήσεις στις τιμές των προϊόντων, αφού εισάγουμε τις περισσότερες πρώτες ύλες (π.χ. καύσιμα) με αποτέλεσμα το κόστος να μετακυλύεται στις τιμές των προϊόντων.

Κεφάλαιο 7

Η κατάρρευση της Λαϊκής Τράπεζας

7.1. Εισαγωγή

Κανείς δεν θα μπορούσε να φανταστεί ότι ένας από τους μεγαλύτερους τραπεζικούς κολοσσούς της Κύπρου με 112 χρόνια ιστορίας, η Λαϊκή Τράπεζα, η οποία πριν μερικά χρόνια ήταν ευρώστως όμιλος οδηγήθηκε στο κλείσιμο το 2013. Όπως διαφάνηκε η περίοδος 2007 – 2013 ήταν κρίσιμη, καθοριστική και πολύ δύσκολη για την τράπεζα.

Το πρόβλημα άρχισε επί προεδρίας Ανδρέα Βγενόπουλου, κατά την περίοδο 2007 – 2011, όπου οι κακοί χειρισμοί και η κακοδιαχείριση φόρτωσαν την τράπεζα με υπερβολικό διατραπεζικό δανεισμό και έκτακτη ρευστότητα, υπέρογκες επενδύσεις σε ελληνικά ομόλογα και υψηλά δάνεια με ευνοϊκούς όρους κυρίως προς όφελος του ομίλου MIG. Ακολούθως μετά τη διασυννοριακή συγχώνευση της Marfin Egnatia Bank και της Marfin Popular Bank το 2011, μια αλυσίδα γεγονότων και αποφάσεων οδήγησαν την τράπεζα στο κλείσιμο τον Μάρτιο του 2013.

7.2. Ιστορική Αναδρομή

Η Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου (Cyprus Popular Bank) ιδρύθηκε το 1901 από τέσσερις πολίτες της Λεμεσού τον Αγαθοκλή Φραγκούδη, τον Ιωάννη Κυριακίδη, τον Χριστόδουλο Σώζο και τον Νεοκλή Ιωαννίδη με αρχική ονομασία Popular Savings Bank of Limassol για να ενθαρρύνουν την αποταμίευση της εργατικής τάξης. Ακολούθως το 1967 μετονομάστηκε σε Cyprus Popular Bank (CPB) και άρχισε την επέκτασή της πέρα από τη Λεμεσό με υποκαταστήματα σε όλη την Κύπρο. Αργότερα κατέστη ένα ισχυρός χρηματοοικονομικός οργανισμός με διεθνή προσανατολισμό και παρουσία σε εννιά χώρες: Κύπρο, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, Ουκρανία, Ρωσία, Ρουμανία, Σερβία, Μάλτα. Μέχρι το 2013 αποτελούσε τον δεύτερο μεγαλύτερο τραπεζικό όμιλο της Κύπρου μετά την Τράπεζα Κύπρου. Σημεία σταθμούς στην ιστορία της τράπεζας αποτέλεσαν το 2006, το 2011 και το 2013.

Το 2006 η ελληνική Marfin Financial Group εξαγόρασε το ποσοστό της HSBC στη Λαϊκή Τράπεζα, αποκτώντας έτσι ένα ισχυρό μερίδιο μειοψηφίας. Στη συνέχεια μέσω περαιτέρω εξαγορών η Marfin Group πέτυχε να αποκτήσει τον έλεγχο της Λαϊκής Τράπεζας, την οποία μετονόμασε σε Marfin Popular Bank. Επίσης στην Ελλάδα η Marfin Group συγχώνευσε τις τράπεζες Egnatia, Laiki και Marfin για να σχηματίσει τη Marfin Egnatia Bank, που ήταν θυγατρική της Marfin Popular Bank με ποσοστό 95%.

Το 2011, ενώ η Ελλάδα βυθιζόταν στην κρίση, και συγκεκριμένα στις 31 Μάρτιου 2011 ολοκληρώθηκε η διασυννοριακή συγχώνευση της Μαρφίν Εγνατία Ελλάδας με την Marfin Popular Κύπρου. Ως αποτέλεσμα ήταν η Μαρφίν Εγνατία να μετατραπεί σε υποκατάστημα της Marfin Popular Κύπρου, με ότι αυτό συνεπαγόταν από πλευράς κινδύνων. Επίσης ο εποπτικός έλεγχος και η εξασφάλιση της απαιτούμενης ρευστότητας είχαν επέλθει στα χέρια της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.

Το 2013, με την απόφαση του Eurogroup, ο δεύτερος μεγαλύτερος τραπεζικός οργανισμός της Κύπρου αλλάζει χαρακτήρα, με την απόφαση διαχωρισμού της τράπεζας σε «καλή» και «κακή». Έτσι οι καλές εργασίες, καταθέσεις έως 100 χιλιάδες ευρώ και εξυπηρετούμενα δάνεια, μεταφέρθηκαν στην καλή τράπεζα και αργότερα στην Τράπεζα Κύπρου ενώ τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια μεταφέρθηκαν στην κακή τράπεζα.

7.3. Διασυννοριακή συγχώνευση

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο για την πορεία της τράπεζας ήταν η διασυννοριακή συγχώνευση της Marfin Egnatia Bank (Ελλάδας) και της Marfin Popular Bank (Κύπρου) που είχε ως αποτέλεσμα την μετατροπή της Marfin Εγνατία, από θυγατρική τράπεζα σε τράπεζα με υποκαταστήματα της Marfin Popular Bank. Ενώ η διεθνής πρακτική θέλει τα τραπεζικά υποκαταστήματα σε χώρες του εξωτερικού να είναι θυγατρικές της τράπεζας για λόγους εταιρικής ασφάλειας, έτσι ώστε αρνητικές εξελίξεις στη χώρα όπου υπάρχουν οι θυγατρικές να μην συμπαρασύρουν τη μητρική τράπεζα, εντούτοις στην περίπτωση της Λαϊκής συνέβη το αντίθετο έχοντας πολύ σοβαρές συνέπειες για το κυπριακό τραπεζικό σύστημα.

Οι πιο σημαντικές από αυτές ήταν:

- **Μεταφορά της ευθύνης και του κόστους ενδεχόμενης αποζημίωσης των ασφαλισμένων ελληνικών καταθέσεων** (μέχρι €100.000 ανά καταθέτη) από τους «ώμους» της Ελλάδας στους «ώμους» της Κύπρου.
- **Μεταφορά της ευθύνης παροχής ρευστότητας** για τις εργασίες της Ελλάδας από την Τράπεζα της Ελλάδος στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου.
- **Απώλεια του δικαιώματος καθορισμού ορίου διακίνησης κεφαλαίων**, από τη μητρική τράπεζα προς τις θυγατρικές, δίνοντας τη δυνατότητα για ανεξέλεγκτη κίνηση κεφαλαίων από την Κύπρο προς την Ελλάδα, προκειμένου να δοθούν δάνεια προερχόμενα από το ελληνικό τμήμα

Ωστόσο παρατηρώντας τις τελικές οικονομικές καταστάσεις της Λαϊκής τράπεζας για το 2011, μπορεί κανείς να αντιληφθεί τον μπελά που φορτωνόταν η κυπριακή δημοκρατία με τη

συγκεκριμένη εξέλιξη σε σχέση με τον διατραπεζικό δανεισμό της τράπεζας και την έκτακτη ρευστότητα (τα οποία αναλύονται πιο κάτω).

Στην έκθεση της Alvarez and Marshal αναφέρεται ότι η απόφαση για τη διασυνοριακή συγχώνευση λήφθηκε με απόφαση δικαστηρίου της Λευκωσίας. Ωστόσο, ένα Επαρχιακό Δικαστήριο, το οποίο λαμβάνει μια απόφαση με βάση το εταιρικό δίκαιο, μπορεί να επιβάλει πράξεις νομισματικής πολιτικής που μπορεί να επηρεάσουν τη βιωσιμότητα και την ευρωστία ενός πιστωτικού ιδρύματος και κατ' επέκταση την οικονομική σταθερότητα της χώρας. Επίσης αναφέρεται ότι έστω κι αν νομότυπα η συγχώνευση δεν μπορούσε να αποτραπεί, αναμφίβολα η Εποπτική Αρχή είχε πολλά εργαλεία να την αποτρέψει, αν η ίδια έκρινε ότι η συγχώνευση αυτή θα «μόλυνε» τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της Κύπρου.

Έτσι πολλοί είναι αυτοί που επιρρίπτουν προσωπικές ευθύνες στον τέως διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας κ. Αθανάσιο Ορφανίδη για την αδράνεια της Κεντρικής Τράπεζας να παρέμβει και ενδεχομένως να εμποδίσει την συγχώνευση. Συγκεκριμένα ο διοικητής δεν χρησιμοποίησε το δικαίωμα που του έδινε το άρθρο 7 του Περί Τραπεζικών Εργασιών Νόμου του 1997 – 2011, σύμφωνα με το οποίο «απαγορεύεται σε τράπεζα που συστάθηκε στη Δημοκρατία να εγκαθιστά ή να διατηρεί υποκαταστήματα εκτός της Δημοκρατίας χωρίς την προηγούμενη έγκριση της Κεντρικής Τράπεζας».

7.4. Προβλήματα ρευστότητας

Από τον Μάρτιο του 2009 είχαν ήδη ανιχνευθεί σοβαρά προβλήματα και κίνδυνοι στον όμιλο της Marfin Popular Bank Κύπρου και ειδικότερα στην θυγατρική του ομίλου Μαρφίν Εγνατία. Σύμφωνα με πόρισμα έρευνας που διενεργήθηκε από την Alvarez and Marshal τον Μάρτιο του 2009 διαπιστώθηκε δανειοδότησή σε διάφορες οντότητες με ευνοϊκούς όρους, χαμηλά επιτόκια και μακροχρόνια περίοδο αποπληρωμής, με στόχο την επένδυση τους στον όμιλο της MIG. Έτσι αυξήθηκαν οι προβλέψεις για επισφάλειες δανείων και η κερδοφορία της μειώθηκε κατά 68% και πλέον θεωρείτο μια εταιρεία υψηλού κινδύνου.

Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2010 τα προβλήματα ρευστότητας της Μαρφίν Εγνατία επιδεινώθηκαν περαιτέρω. Ο δείκτης ρευστών διαθεσίμων της τράπεζας ήταν κάτω από το ελάχιστο απαιτούμενο όριο του 20% που έθετε η τράπεζα της Ελλάδος. Ως συνεπακόλουθο ήταν να επηρεαστεί και η κυπριακή τράπεζα. Έτσι τον Ιανουάριο του 2011 η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εντοπίζοντας το πρόβλημα ρευστότητας που παρουσίασε η Marfin Popular Bank Κύπρου ενημέρωσε αναλόγως την τράπεζα για τη λήψη μέτρων. Συγκεκριμένα ο δείκτης ρευστών διαθεσίμων της τράπεζας ανερχόταν σε 16,55 % αντί του 20%, το οποίο αποτελούσε το ελάχιστο απαιτούμενο ποσοστό.

Ακολούθως τον Απρίλιο του 2011 ο δείκτης ρευστών διαθεσίμων παρουσίασε περαιτέρω μείωση και ανήλθε στο 9,55%, όπου με επιστολή της η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ενημερώνει την διοίκηση της τράπεζας. Η διοίκηση της τράπεζας ενώ είχε δεσμευτεί προς την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ότι θα λάμβανε μέτρα για την ανατροπή της κατάστασης εντούτοις καμία δέσμευση δεν εκπληρώθηκε.

Από το καλοκαίρι του 2011 το πρόβλημα ρευστότητας της τράπεζας άρχισε να επιδεινώνεται ραγδαία, αναγκάζοντας τη τράπεζα να ζητήσει για πρώτη φορά από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου έκτακτη ρευστότητα (ELA) τον Σεπτέμβριο του 2011. Πιο συγκεκριμένα στις 28 Οκτωβρίου 2011 οι δείκτες ρευστών διαθεσίμων σε ευρώ και ξένα νομίσματα μειώθηκαν στο 4,9% και 5.43% αντίστοιχα, συμπεριλαμβανομένου του ELA, σε σχέση με τα ελάχιστα απαιτούμενα όρια του 20% και 70% αντίστοιχα, ενώ στο τέλος του 2011 η κατάσταση ήταν ακόμα τραγικότερη με τους δείκτες ρευστών διαθεσίμων να μειώνονται ακόμα περισσότερο φθάνοντας το 2,27%. Από το 2011 και μετέπειτα άρχισε μια ξέφρενη πορεία δανεισμού έκτακτης ρευστότητας μέχρι το 2013.

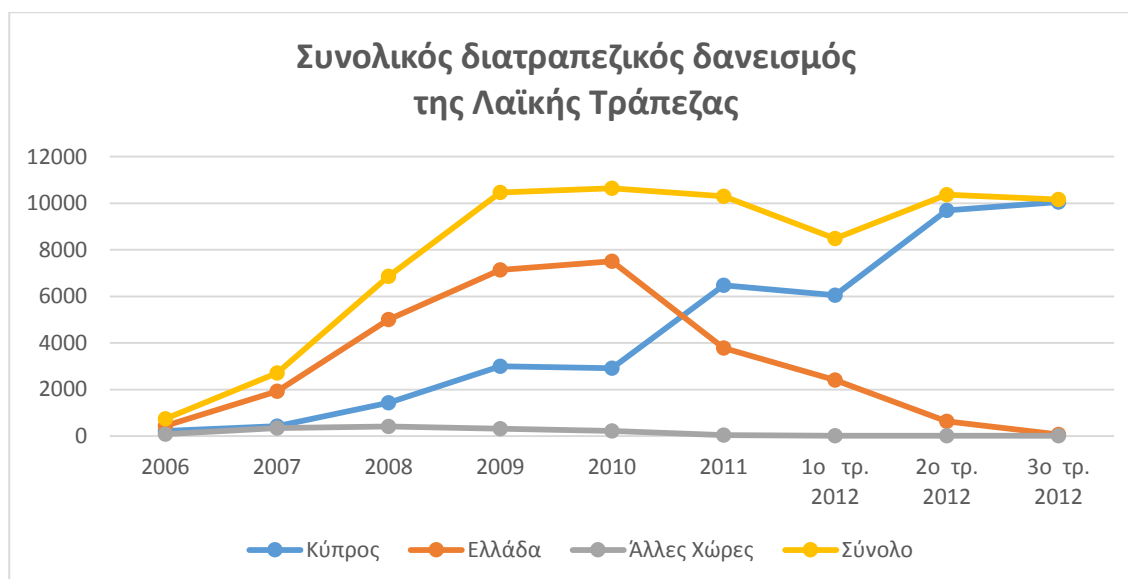
7.5. Διατραπεζικός Δανεισμός

Ένας από τους καθοριστικούς παράγοντες που οδήγησαν στην κατάρρευση της Λαϊκής Τράπεζας ήταν και το υπερβολικό ύψος δανεισμού στον οποίο είχε προβεί η τράπεζα στην Κύπρο, στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες. Διαχρονικά η Λαϊκή Τράπεζα στηριζόταν σε σημαντικό βαθμό σε διατραπεζικό δανεισμό όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα όπου παρουσιάζεται το ύψος του δανεισμού ανά έτος και ανά χώρα:

Συνολικός διατραπεζικός δανεισμός της Λαϊκής Τράπεζας *									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	1 ^ο τρ. 2012	2 ^ο τρ. 2012	3 ^ο τρ. 2012
Κύπρος	222	430	1.434	3.006	2.915	6.477	6.049	9.695	10.058
Ελλάδα	444	1.932	5.007	7.145	7.509	3.784	2.409	645	78
Άλλες Χώρες	86	347	422	320	225	41	23	24	22
Σύνολο	752	2.709	6.863	10.471	10.649	10.302	8.481	10.364	10.158

Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα ο συνολικός διατραπεζικός δανεισμός της Λαϊκής Τράπεζας φαίνεται να παρουσιάζει μια διαχρονική αύξηση καθότι το 2006 ανερχόταν στο συνολικό ποσό των μόλις €752 εκατ. ενώ το τρίτο τρίμηνο του 2012 εκτοξεύθηκε στα 10,2 δις ευρώ.

* Σύμφωνα με την έκθεση της επιτροπής θεσμών για τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Η Κύπρος από το 2011 φορτώθηκε τον διατραπεζικό δανεισμό της Λαϊκής Τράπεζας που απορροφούσαν οι εργασίες της Τράπεζας στην Ελλάδα, με την ολοκλήρωση της συμφωνίας για μετατροπή της Μαρφίν Εγνατίας σε υποκατάστημα. Συγκεκριμένα ενώ το 2010 ο δανεισμός για την Ελλάδα και την Κύπρο ήταν 7.5 δις και 2,9 δις αντίστοιχα, το 2011 η γεωγραφική κατανομή άλλαξε σε 3.8 δις και 6.5 δις αντίστοιχα. Δηλαδή ο διατραπεζικός δανεισμός στην Ελλάδα είχε μειωθεί κατά €3,7 δις ενώ για την ίδια περίοδο στην Κύπρο ο διατραπεζικός δανεισμός αυξήθηκε κατά περίπου €3,6δις.

Εύλογα μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι από το 2011 και μετέπειτα διαφαίνεται μια διαχρονική στρατηγική από μέρους της διοίκησης «φορτώματος» διατραπεζικού χρέους στην Κύπρο και αντιστρόφως ανάλογα «ξεφορτώματος» διατραπεζικού χρέους της τράπεζας από τον Ελλαδικό χώρο. Αξίζει να αναφερθεί η δήλωση στελέχους της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου ο οποίος δήλωσε ότι: «Ουσιαστικά αυτό που γινόταν ήταν να δημιουργηθεί μια βιομηχανία εξαγωγής χρήματος από μια χώρα για εξυπηρέτηση άλλης χώρας, της Ελλάδας».

7.6. Η πορεία του ELA

Η πορεία της τράπεζας στην Ελλάδα (όπως έχει αναφερθεί πιο πάνω), η φυγή καταθέσεων και οι συνεχείς υποβαθμίσεις από τους οίκους αξιολόγησης τόσο της οικονομίας αλλά και τραπεζών οδήγησαν την τράπεζα στην συνεχή άντληση έκτακτης ρευστότητας. Έτσι από τον Σεπτέμβριο του 2011 μέχρι το Φεβρουάριο του 2013, η παραχώρηση επείγουσας ρευστότητας της Λαϊκής Τράπεζας από το μηχανισμό ELA αυξήθηκε με γεωμετρική πρόοδο, αυξάνοντας το ποσό από τα €490 εκατ. τον Σεπτέμβριο του 2011 στα €9,20 εκατ. στις αρχές του 2013.

* Σύμφωνα με την έκθεση της επιτροπής θεσμών για τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Η εξέλιξη της πορείας του ΕΛΑ στη Λαϊκή Τράπεζα *							
2011		2012				2013	
Σεπτ.	490	Ιαν.	3.700	Ιουλ.	9.620	Ιαν.	9.100
Οκτ.	2.500	Φεβ.	4.200	Αυγ.	9.600	Φεβ.	9.200
Νοεμ.	3.300	Μάρ.	4.000	Σεπτ.	9.900		
Δεκ.	3.500	Απρ.	3.800	Οκτ.	9.800		
		Μάιος	5.700	Νοεμ.	9.950		
		Ιουν.	8.020	Δεκ.	9.400		

Σημείωση: Τα ποσά είναι σε εκατ. ευρώ

Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι η πρώτη μεγάλη άντληση ρευστότητας πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2011 για ποσό ύψους 2 δις. Τον ερχόμενο Δεκέμβριο, επί προεδρίας Ανδρέα Βγενόπουλου η έκτακτη ρευστότητα εκτοξεύθηκε στα 3,5δις. Μέχρι τον Απρίλιο του 2012 παρουσιάζεται μια σταθερή πορεία με σχετικά μικρή αύξηση.

Από τον Μάιο του 2012 και μετέπειτα ο δανεισμός της τράπεζας ακολούθησε μια ξέφρενη πορεία, σηματοδοτώντας, όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, μια νέα πορεία για την τράπεζα χωρίς επιστροφή. Συγκεκριμένα μέσα σε 4 μήνες ο δανεισμός αυξήθηκε κατά €5,4 δις φθάνοντας τον Ιούλιο του 2012 τα 9,6 δις.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην πιο πάνω αύξηση είναι:

- **Οι πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα** (διπλές εκλογές Μαΐου - Ιουνίου) και οι φήμες για έξοδο της χώρας από το ευρώ, που είχαν ως αποτέλεσμα την εκροή καταθέσεων ύψους 2δις από τα παραρτήματα της τράπεζας στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με την έκθεση της επιτροπής θεσμών για τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

- *Οι υποβαθμίσεις των ελληνικών ομολόγων* τον Μάιο του 2012, τα οποία είχε στην κατοχή της η τράπεζα προκαλώντας περαιτέρω ζημιές
- *Η υποβάθμιση της Κυπριακής Οικονομίας* τον Ιούνιο του 2012, από τον οίκο Fitch από BBB- σε BB+, οδήγησε την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να μην αποδέχεται πλέον τα κυπριακά κρατικά ομόλογα ως ενέχυρο για απευθείας δανεισμό. Έτσι σύμφωνα με δηλώσεις επικεφαλής της Κεντρικής Τράπεζας «*όλη η μέχρι τότε οφειλή της Λαϊκής Τράπεζας προς την ΕΚΤ, ύψους 2,6 δις μεταφέρθηκε στην κατηγορία της επείγουσας ρευστότητας*» επιβαρύνοντας έτσι την τράπεζα.

7.7. Οι αμαρτίες της MIG

Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών και Αξιών, κατά τη διάρκεια της προεδρίας του κ. Βγενόπουλου στη Λαϊκή Τράπεζα, η τράπεζα χρησιμοποιήθηκε για μεγάλες δανειοδοτήσεις στην Ελλάδα. Όπως φαίνεται και από το ισοζύγιο δανείων- καταθέσεων μετά το 2006, τα δάνεια το 2006 (προ Βγενόπουλου) ήταν 6,3 δις. Το 2008 τα δάνεια ήταν αξίας 12,5 δις, ενώ οι καταθέσεις 11,6 δις. Το 2010 τα δάνεια ήταν 11,8 δις., ενώ οι καταθέσεις μόλις 6,8 δις.

Πιο συγκεκριμένα χρησιμοποιούνταν τα χρήματα των καταθετών και αργότερα του ELA για να δοθούν υπέρογκα δάνεια, με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου να μην λαμβάνει οποιαδήποτε μέτρα. Τα δάνεια αυτά ήταν δάνεια «ειδικών χαρακτηριστικών» τα οποία παραχωρούνταν για επενδυτικούς σκοπούς, τα οποία είχαν μεγάλη διάρκεια με αποπληρωμή στη λήξη τους και ανήκαν σε προβληματικά χαρτοφυλάκια που έχουν είτε χαμηλή τιμολόγηση είτε χαμηλές εισπράξεις είτε μη ικανοποιητικές εξασφαλίσεις είτε μεγάλη συγκέντρωση κινδύνου. Πολλές φορές ο δανειοδοτούμενος πλήρωνε μόνο τους τόκους

Πάνω από 200 φυσικά πρόσωπα και εταιρίες πήραν δάνεια εκατομμυρίων ευρώ από τη Marfin Egnatia Bank για να συμμετέχουν στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της MIG κατά 5,2 δις., η οποία άνηκε στον κ. Βγενόπουλο. Ακόμη δόθηκαν δάνεια και χρηματοδοτήσεις ύψους 1,3 δις. σε συνδεδεμένα με τον όμιλο της MIG μέρη, για την αγορά μετοχών του ομίλου ποσό που αντιπροσώπευε το 130% της κεφαλαιακής βάσης της τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2008.

Μερικά από τα πιο πάνω δάνεια είναι:

- Χρηματοδότηση ύψους €30 εκατ. για αγορά μετοχών της κυπριακής εταιρείας «Cyprus Tourism and Development Ltd» (Ιδιοκτήτρια ξενοδοχείου Hilton).

- Χρηματοδότηση ύψους €28,5 εκατ. για αγορά μετοχών της κυπριακής εταιρείας «Christis Diaries».
- Χρηματοδότηση ύψους €19 εκατ. για αγορά μετοχών της ΛΗΤΩ Συμμετοχών Α.Ε.
- Χορήγηση δανείου προς τη «Vivartia» ύψους €4 εκατ. για επενδυτικούς σκοπούς χωρίς εξασφαλίσεις.
- Χρηματοδότηση €220 εκατ. προς το θεραπευτικό κέντρο «Υγεία» για επενδυτικούς σκοπούς και κεφάλαιο κίνησης.

Εκτός από τις τράπεζες και τις άλλες εταιρείες τις οποίες ο όμιλος MIG και ο κ. Βγενόπουλος είχαν κυριαρχικό ρόλο και συνδέονταν μαζί τους, η τράπεζά Marfin Egnatia Bank δανειοδότησε με 156,9 εκατομμύρια ευρώ και την Ιερά Μονή Βατοπέδιου. Το ερώτημα που τίθεται είναι πως και γιατί ένα μοναστήρι δανειοδοτήθηκε με τέτοιου ύψους δάνεια, αλλά και το τι έγιναν τα δάνεια αυτά. Έτσι μετά από έρευνα που διεξήχθη από τις ελληνικές αρχές, η οποία συμπεριελάμβανε το άνοιγμα των τραπεζικών λογαριασμών και τον έλεγχο των συναλλαγών της Μονής, προέκυψε το συμπέρασμα ότι ένα μεγάλο μέρος των χρημάτων αυτών χρησιμοποιήθηκαν για να πάρει μέρος η Μονή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της MIG. Συγκεκριμένα μέσα από τις offshore εταιρίες που είχε δημιουργήσει, αγόρασε μετοχές της MIG, του ΥΓΕΙΑ, της Marfin Popular Bank, της VIVARTIA, της Singular Logic, του ΟΤΕ με εγγύηση του δανείου να είναι οι ίδιες οι μετοχές.

Έτσι για την περίπτωση του κ. Βγενόπουλου ισχύει το ρητό του Γερμανού συγγραφέα Bertolt Brecht: **«Είναι ευκολότερο να ληστέψεις ιδρύοντας μια τράπεζα παρά απειλώντας έναν ταμιά».**

Κεφάλαιο 8

Συμπεράσματα

Όπως έχει διαφανεί οι παράγοντες που οδήγησαν την κυπριακή οικονομία στην τρέχουσα κατάσταση είναι πολλοί και προερχόμενοι από πολλούς τομείς τόσο από τις τράπεζες όσο και από τα δημόσια οικονομικά. Από τη μία η υπερβολική διόγκωση του τραπεζικού τομέα, από την άλλη ο υπερβολικός δανεισμός επιχειρήσεων και νοικοκυριών οδήγησαν την κυπριακή οικονομία σε μια δύσκολη πορεία. Επίσης η έλλειψη επαρκούς εποπτείας, για τις δύο μεγαλύτερες τράπεζες, οι οποίες αφέθηκαν να συσσωρεύσουν τεράστια ανοίγματα» με αποτέλεσμα την υπερβολική διόγκωση τους.

Αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα εξάγεται το συμπέρασμα ότι η τράπεζα ήταν αφερέγγυα ακόμα και πριν από το κούρεμα των ελληνικών ομολόγων. Όμως το κούρεμα ήταν αυτό που άνοιξε τους ασκούς του Αιόλου. Μετά από αυτό η τράπεζα είχε πολύ λίγες πιθανότητες να σωθεί. Η ανακεφαλαιοποίηση της τράπεζας από το κράτος με το 1,8δισ ήταν απλώς μια παράταση στην όλη κατάσταση η οποία είχε διαμορφωθεί. Η μόνη λύση για την σωτηρία της τράπεζας ήταν μόνο μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, όμως αυτό ήταν αδύνατο χωρίς να μπει η Κύπρος σε πρόγραμμα. Αντί αυτού η κυβέρνηση και η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου προτίμησαν να την χρηματοδοτούν μέσω του ELA, γνωρίζοντας εκ των προτέρων, ότι αυτό ήταν παράνομο από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επίσης είναι φανερό ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποίησε την Κύπρο ως πειραματόζωο, με τον χειρότερο δυνατό τρόπο για να στείλει το μήνυμα στα υπόλοιπα μέλη της ότι δεν είναι φιλανθρωπικό ίδρυμα και δεν χαρίζεται σε κανένα και ότι η κάθε χώρα μέλος της πρέπει να αναλαμβάνει τις συνέπειες και τις επιπτώσεις της οικονομικής κακοδιαχείρισης της. Έτσι οι αποφάσεις του Eurogroup έχουν αποδειχτεί εκ των αποτελεσμάτων τους, στην πραγματική οικονομία αλλά και από τις πληροφορίες που έχουν δει το φως της δημοσιότητας ως κακόβουλες, παράνομες και προσχεδιασμένες.

Συγκεκριμένα το κόστος που επωμίστηκε ο Κύπριος φορολογούμενος, ως αποτέλεσμα του πιο πάνω σχεδίου, ανέρχεται περίπου στα 27 δισ ευρώ τα οποία αντιστοιχούν στο 150% του ΑΕΠ. Αναλυτικότερα το κόστος ανά τομέα παρουσιάζεται στον πιο κάτω πίνακα:

Ζημιά από κούρεμα Ελληνικού χρέους	4,0
Ζημιά από ΕΛΑ Λαϊκής Τράπεζας	10,0
Κρατική ανακεφαλαιοποίηση Λαϊκής Τράπεζας	1,8
Κούρεμα καταθέσεων	7,5
Ζημιά από πώληση υποκαταστημάτων στην Ελλάδα	3,6

Παρά το γεγονός ότι η κυπριακή οικονομία είχε καταστραφεί μέσα από τις διάφορες αποφάσεις της Ευρωζώνης πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζαν ότι η έξοδος από το ευρώ δεν θα βοηθούσε στην ανάκαμψη της αλλά αντιθέτως μόνο με την βοήθεια ενός ισχυρού νομίσματος όπως είναι το ευρώ θα μπορούσε η οικονομία της Κύπρου να ανακάμψει πιο γρήγορα, κάτι που τελικά δεν έγινε όπως θα δούμε παρακάτω.

Η περίοδος που ακολούθησε τα γεγονότα του Μαρτίου 2013 μέχρι σήμερα μπορεί σε γενικές γραμμές να περιγράψει συνοπτικά από τα πιο κάτω γεγονότα

- Η κυπριακή οικονομία ανέδειξε για άλλη μια φορά τη ανθεκτικότητα και τη δυναμικότητα της καθώς οι συνέπειες ήταν πολύ λιγότερες από αυτές που αναμένονταν ακόμη και από τους πλέον αισιόδοξους
- Το τραπεζικό σύστημα παρά την ανακεφαλαιοποίησή του, εντούτοις αντιμετωπίζει ακόμα πρόβλημα σε σχέση με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια τα οποία συνεχώς αυξάνονται
- Ως αποτέλεσμα της αύξησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων υπάρχει ο κίνδυνος πώλησης δανείων σε ξένους με αποτέλεσμα να ξεπουληθούν οι περιουσίες των ντόπιων σε ξένους
- Η μεγάλη και συνεχιζόμενη ανεργία έχει προκαλέσει σοβαρά προβλήματα και εκροή, ειδικότερα των νέων ανθρώπων, στο εξωτερικό
- Υπάρχει ακόμα στενότητα στην αγορά χρήματος, παρά την άρση των περιοριστικών μέτρων από τις τράπεζες, το οποίο λειτουργεί ως τροχοπέδη στην ανάπτυξη της αγοράς.

Κλείνοντας αξίζει να αναφερθεί το γνωμικό του Αμερικανού βιομήχανου Henry Ford: **«Είναι πολύ καλό που ο λαός δεν καταλαβαίνει πώς λειτουργεί το τραπεζικό και το νομισματικό μας σύστημα, γιατί αν το καταλάβαινε, θα γινόταν επανάσταση αύριο το πρωί» ...**

Βιβλιογραφία

- **Αγγελόπουλος, Π.**, (2010), Τράπεζες και χρηματοπιστωτικό σύστημα, Εκδόσεις Σταμούλη, Πειραιάς
- **Γκόρτσος Χ.**, (2011), «Βασιλεία ΙΙΙ, Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, Αθήνα
- **Ζένιος Σ.**, (2013), «Προϋποθέσεις για την κυπριακή κρίση»
- **Ζένιος Σ.**, (2013), «Η Καταστροφή της Κυπριακής Οικονομίας: από την έλλειψη ευθυκρισίας στην ελλειμματική διαχείριση»
- **Ζοπουνίδης Κ., Λεμονάκης Χ.**, (2009), Διαχείριση πιστωτικού κινδύνου. Εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα
- **Καρφάκης Κ., Μελάς Κ., Μπένος Θ.**, (2000) , Αρχές νομισματικής Θεωρίας και πολιτικής, Εκδ. Ευγ. Μπένου, Αθήνα
- **Πιασιαρδής Π., Πασιουρτίδου Ν., Ζαχαριάδης Θ.**, (8/2011) , «Εκρηξη στο Μαρί: Κόστος και Συμπεράσματα», Κέντρο Οικονομικών Ερευνών Πανεπιστημίου Κύπρου
- **Σαπουντζόγλου Γ., Πετοντής Χ.**, (2009), Τραπεζική Οικονομική, Τόμος Α΄, Εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα
- **Σαπουντζόγλου Γ., Πετοντής Χ.**, (2009), Τραπεζική Οικονομική, Τόμος Β΄, Εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα
- **Τομπάζος Σ.**, (2010), Φυγόκεντροι καιροί - Η παγκόσμια οικονομική κρίση 2007, 2008, 2009, Εκδ. Παπαζήση
- Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως για το Θέμα «Η λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος» (Μάιος 2014)
- Διερευνητική επιτροπή για την Κυπριακή Οικονομία, (2014), «Λαική Τράπεζα: πως η κακοδιαχείριση των προβλημάτων μιας τράπεζας έριξε την οικονομία της χώρας»
- **Clerides S.**, (2014), The Collapse of the Cypriot Banking System: A Bird's Eye View , Cyprus Economic Policy Review, Vol. 8, No. 2, pp. 3-35

Διαδικτυακές πηγές

- **Αντωνίου Α.**, Λαϊκή: Καταστροφή εξ Ελλάδος
<http://www.sigmalive.com/inbusiness/news/business/40289/laiki-katastrofi-eks-ellados>
- **Αντωνίου Α.**, Πήραμε την ELAδα με τη συγχώνευση
<http://www.sigmalive.com/inbusiness/news/financials/38415/pirame-tin-elada-me-ti-sygxonefsi>
- **Μιχαηλίδης Α.**, «Η κατρακύλα προς τη διαβάθμιση, Μέρος Γ»
<http://blog.stockwatch.com.cy/?p=981>
- **Μιχαηλίδης Α.**, «Η κατρακύλα προς τη διαβάθμιση, Μέρος Δ»
<http://blog.stockwatch.com.cy/?p=1008>

- **Μούρεττου Σ.**, Λαϊκή: Η πορεία από το 1901 στο 2013
<http://www.sigmalive.com/inbusiness/news/business/36668/laiki-i-poreia-apo-to-1901-sto-2013>
- **Παλάλα Ν.**, Στο 1,3 δις τα MIGοδανεια
<http://www.sigmalive.com/simerini/business/113379/sto-13-dis-ta-migodaneaia>
- **Στεφάνου Κ.**, Ωρα να ξανασκεφτούμε το (χρηματο)οικονομικό μας μοντέλο
<http://blog.stockwatch.com.cy/?p=646>
- **Τσούκας Χ.**, Πώς φθάσαμε ως εδώ; Τι πρέπει να γίνει; Θεσμική λειτουργία και οικονομική πολιτική <http://blog.stockwatch.com.cy/?p=1988>
- **Χαννή Γ.**, Ομόλογα €4,8 δις. στους ισολογισμούς τραπεζών
http://www.stockwatch.com.cy/nqcontent.cfm?a_name=news_view&ann_id=209333
- Ανακοίνωση Υπουργείου Οικονομικών και Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου σχετικά με την πώληση των δραστηριοτήτων των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα
<http://www.mof.gov.cy>
- Επιβεβαιώνονται οι φόβοι των αναλυτών: Κυπριακό «τσουνάμι» πλήττει τις αγορές
<http://www.philenews.com/el-gr/oikonomia-kosmos/154/137299/kypriako-tsounami-plittei-tis-agores>
- Έτσι φορτώθηκε ελληνικά ομόλογα η Τράπεζα Κύπρου
<http://www.banksnews.gr>
- Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, Νομισματικές, Χρηματοπιστωτικές και άλλες Χρηματοοικονομικές Στατιστικές
http://www.centralbank.gov.cy/nqcontent.cfm?a_id=11572&lang=gr
- Κυπριακή Οικονομία, Ακτινογραφία επενδύσεων €7,6 δις. σε ομόλογα
http://www.stockwatch.com.cy/nqcontent.cfm?a_name=news_view&ann_id=145231
- «Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου: 112 χρόνια ιστορίας», Εφημερίδα το Βήμα
<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=504448>
- Λαϊκή: Έγκλημα ύψους €9,2 δις. σε 18 μήνες με ELA
<http://www.philenews.com/el-gr/eidiseis-politiki/39/138285/laiki-ela-92-dis-se-18-mines>
- Μονόδρομος η παραμονή στο ευρώ, λέει ομάδα οικονομολόγων
<http://www.antliwo.com/news/oikonomia/article/53788/monodromos-h-paramonh-sto-eyrw-leei-omad>
- Πολ Κρούγκμαν: Η Κύπρος να φύγει από το Ευρώ
<http://www.economist.gr/index.php/2012-02-09-11-27-27/2012-02-09-11-28-06/14101-pol-kroygkman-i-kypros-na-fygei-apo-to-evro>
- Σχέδιο Προστασίας Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων
http://www.centralbank.gov.cy/nqcontent.cfm?a_id=8158
- Basel II http://en.wikipedia.org/wiki/Basel_II
- Basel III http://en.wikipedia.org/wiki/Basel_III
- European banking authority 2011 eu-wide stress test aggregate report, 15/7/2011
https://www.eba.europa.eu/documents/10180/15935/EBA_ST_2011_Summary_Report_v6.pdf/54a9ec8e-3a44-449f-9a5f-e820cc2c2f0a